

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	4
2. CHARAKTERYSTYKA OBECNEGO STANU ŚRODOWISKA.....	9
1.1. PODSTAWOWE DANE O GMINIE CZARNOCIN.....	9
1.1.1. Położenie gminy Czarnocin.....	9
1.1.2. Demografia	9
1.1.3. Układ komunikacyjny.....	11
1.1.4. Rozwój gospodarczy i społeczny.....	12
1.2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	14
1.2.1. Ukształtowanie i rzeźba terenu.....	14
1.2.2. Warunki klimatyczne.....	15
1.2.3. Powietrze atmosferyczne	15
1.2.4. Wody powierzchniowe i podziemne.....	18
1.2.5. Gleby.....	21
1.2.6. Złoża surowców mineralnych.....	22
1.2.7. Walory przyrodnicze i krajobrazowe.....	22
2.2.7.1. Lasy.....	22
2.2.7.2. Formy ochrony przyrody.....	23
1.3. DZIEDZICTWO KULTUROWE.....	23
3. ŹRÓDŁA ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA I SPOSOBY PRZECIWDZIAŁANIA.....	26
1.4. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	26
1.5. WODY	27
1.6. GLEBY.....	28
1.7. SUROWCE MINERALNE.....	29
1.8. LASY.....	30
1.9. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	31
1.9.1. Hałas.....	31
1.9.2. Pola elektromagnetyczne.....	32
1.9.3. Powodzie i zatopienia.....	34
1.10. POWAŻNE AWARIE.....	34
1.11. ODPADY.....	36
4. SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA.....	37
5. SIEĆ GAZOWA.....	39
6. ENERGIA ELEKTRYCZNA I TELETECHNIKA.....	40
1.12. ENERGIA ELEKTRYCZNA.....	40
1.13. TELETECHNIKA.....	40
7. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	40
7.1. PRIORYTETY EKOLOGICZNE.....	40
7.2. STRATEGIA DZIAŁAŃ DLA POPRAWY STANU ŚRODOWISKA.....	42
7.2.1. Gospodarka wodna.....	42
7.2.2. Wody powierzchniowe i podziemne.....	42

7.2.3. Powietrze atmosferyczne.....	44
7.2.4. Ochrona przyrody.....	46
7.2.5. Złoża surowców mineralnych.....	47
7.2.6. Hałas i pola elektromagnetyczne.....	48
7.2.7. Ochrona lasów.....	48
7.2.8. Edukacja ekologiczna.....	49
8. STRUKTURA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM I MONITORING JEGO STANU.....	50
1.14. STRUKTURA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM.....	50
1.15. MONITORING ŚRODOWISKA.....	51
1.16. ZADANIA ORGANÓW GMIN	51
1.16.1. Ochrona powietrza /kompetencje ustalone ustawą – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 627)/.....	51
1.16.2. Gospodarka wodna i ochrona wód /kompetencje ustalone ustawą – Prawo wodne (Dz. U. 2001, Nr 115 poz. 1229) oraz ustawą – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 1229)/.....	52
1.16.3. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gruntów rolnych i leśnych /kompetencje ustalone ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 1995, Nr 16 poz. 78)/.....	53
1.16.4. Rolnictwo i łowiectwo /kompetencje ustalone ustawą o ochronie roślin uprawnych (Dz. U. 1995, Nr 90 poz. 446) i ustawą Prawo łowieckie (Dz. U. 1995, Nr 147 poz. 713)/.....	53
1.16.5. Ochrona przyrody /kompetencje ustalone ustawą o ochronie przyrody (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 617)/.....	54
1.16.6. Ochrona przed hałasem i polami elektromagnetycznymi /kompetencje ustalone ustawą – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 627)/.....	54
1.16.7. Gospodarowanie przestrzenią /kompetencje ustalone ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2003, Nr 80 poz. 717) /.....	55
1.16.8. Gospodarowanie odpadami /kompetencje ustalone ustawą o odpadach (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 628), ustawą o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej(Dz. U. 2001, Nr 63 poz. 639) oraz ustawą o utrzymaniu porządku i czystości w gminie (Dz. U. 1996, Nr 132 poz. 622)/.....	56
9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	58
10. WDRAŻANIE I MONITOROWANIE „PROGRAMU...”	61
10. STRESZCZENIE.....	61

1. Wstęp

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa Ustawa „Prawo ochrony środowiska” z dn. 27.04.2001 r. (Dz. U. Nr 62, poz.627) wprowadziła obowiązek sporządzenia przez zarządy województwa, powiatu i gminy odpowiednio wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Art. 17).

Zakres tych programów musi być spójny z polityką ekologiczną państwa (Art. 14), a więc musi określać:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Ustawa z dn. 27.07.2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085) w art. 10 p. 4 ustala terminy opracowania programów – programy wojewódzkie mają być uchwalone przez sejmik województwa do 30.06.2003 r., rady powiatów uchwalą program do 31.12.2003 r., a rady gmin uchwalą gminne programy do 30.06.2004 r.

Z wykonania programów zarząd województwa, powiatu i gminy ma sporządzać co 2 lata raporty które będą przedstawiane odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

Programy ochrony środowiska obejmują działania krótkookresowe na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2008 – 2011 (P.O.Ś., art.14 p.2).

Uwarunkowania prawne programów

Cele strategiczne programów wynikają z polityki zrównoważonego rozwoju państwa, sukcesywnie dostosowywanej do prawa Unii Europejskiej, zawarte w następujących dokumentach:

Prawo ochrony środowiska - Ustawa z 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 627). Jest ona podstawowym aktem prawnym w dziedzinie ochrony środowiska i pełni funkcję ustawy ramowej dla całego ustawodawstwa z tego zakresu. Art. 17 i 18 nakłada na zarząd gminy, obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

II Polityka Ekologiczna Państwa, z 2001 r. Dokument ten ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji zadań ochrony środowiska na obszarze całej Polski. Określa też, na podstawie aktualnego stanu środowiska: cele, priorytety i działania proekologiczne wraz ze środkami niezbędnymi do ich osiągnięcia. Polityka ekologiczna powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania celów gospodarczo-społecznych z celami ochrony środowiska.

Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002–2010. Jest dokumentem o charakterze operacyjnym, stanowiącym instrument wdrożenia „II Polityki Ekologicznej Państwa”. Zawiera harmonogram zadań wynikających z tej polityki oraz wskazówki i wytyczne do uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych. Precyzuje sposoby osiągania celów zawartych w „II Polityce Ekologicznej Państwa” w formie pakietów działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych na lata 2002–2010. Dla każdego pakietu zadań określa jego nazwę,

ustanawia jednostkę odpowiedzialną i jednostki współpracujące. Podaje również termin realizacji oraz niezbędne nakłady finansowe.

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003–2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010. Dokument ten został sporządzony w oparciu o zapisy ustawy - Prawo ochrony środowiska. Zawiera aktualizację i uszczegółowienie długookresowej „II Polityki Ekologicznej Państwa”, zwłaszcza w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działań określonych w VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001–2010.

Narodowy Plan Rozwoju 2004–2006. Plan ten jest dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. Jego zadaniem jest osiągnięcie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski z Unią Europejską. Wskazuje wielkość planowanego zaangażowania środków Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności i środków krajowych oraz określa sposób koordynacji i wdrażania pomocy strukturalnej w okresie realizacji Planu.

Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE), jest dokumentem identyfikującym i hierarchizującym główne cele edukacji środowiskowej. Wskazuje także możliwości ich realizacji. Cele zawarte w NSEE zostaną przełożone na konkretne zadania w „Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej” oraz w programach lokalnych, służących realizacji zadań edukacyjnych promujących ideę ekorozwoju.

Głównym celem polityki ekologicznej państwa, ustanowionym w/w krajowych dokumentach programowych jest **„zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI w oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju”.**

Zasadą, stanowiącą nadrzędne kryterium rozwiązań strategicznych na wszystkich szczeblach zarządzania powinna być konstytucyjna **zasada zrównoważonego rozwoju**. Zakłada ona takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałość, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich, zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. W praktyce oznacza to równorzędne traktowanie racji ekologicznych, społecznych i gospodarczych oraz powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w pozostałych dziedzinach gospodarki.

W sferze realizacji polityki ekologicznej zasada zrównoważonego rozwoju powinna być stosowana wraz z następującymi zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi:

- **zasadą przeczności** — promującą działania, których celem jest rozwiązywanie problemów środowiskowych wówczas, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że wymagają one rozwiązania, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje tego naukowe potwierdzenie;

- **zasadą integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** — zakładającą uwzględnianie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;

- **zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego** – realizowaną w aspekcie międzypokoleniowym, międzygrupowym oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą;

- **zasadą regionalizacji** — przewidującą rozszerzenie uprawnień samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych oraz regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznych;

- **zasadą uspołecznienia** — mającą na celu stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, świadomości i wrażliwości ekologicznej;

- **zasadą „zanieczyszczający płaci”** — składającą pełną odpowiedzialność (w tym materialną) za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na sprawcę;

- **zasadą likwidacji zanieczyszczeń u źródła** — zapewnia ona likwidację zanieczyszczeń w miejscu ich powstawania;

- **zasadą prewencji** — która stanowi, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane już na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć;

- **zasadą stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)** — promującą wybór najlepszych, dostępnych w danej chwili rozwiązań technicznych;

- **zasadą subsydiarności** — polegającą na stopniowym przekazywaniu części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny, tak aby problem był rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie rozwiązany;

- **zasadą klauzul zabezpieczających** — która umożliwia stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków ochronnych w porównaniu z wymaganiami prawa UE;

- **zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** — mającą zastosowanie przy wyborze planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska oraz do oceny osiągniętych wyników w trakcie i po zakończeniu ich realizacji.

Spis tabel:

- Tab. 1. Charakterystyka demograficzna gminy Czarnocin.
- Tab. 2. Zasoby mieszkaniowe w gminie Czarnocin.
- Tab. 3. Mieszkania wg okresu budowy budynku.
- Tab. 4. Klasyfikacja strefy (powiat kazimierski – zgodnie z art. 88 ustawy Prawo ochrony środowiska).
- Tab. 5. Klasyfikacja wynikowa dla poszczególnych zanieczyszczeń na obszarze strefy powiatu kazimierskiego.
- Tab. 6. Klasyfikacja wynikowa dla poszczególnych zanieczyszczeń na obszarze strefy powiatu kazimierskiego.
- Tab. 7. Wykaz punktów sieci krajowej i regionalnej monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych w województwie świętokrzyskim – stan w 2003 roku.
- Tab. 8. Klasyfikacja chemiczna wody, jej jakość i wykaz dopuszczalnych własności fizycznych i chemicznych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w punktach monitoringu – 2003 rok.
- Tab. 9. Monitoring gleby na obszarze gminy Czarnocin.
- Tab. 10. Wartości progowe poziomów hałasu.
- Tab. 11. Obszar stref ochrony w otoczeniu linii NN i WN o natężeniu pola elektrycznego 1 kV/m.
- Tab. 12. System wodociągowy gminy Czarnocin.
- Tab. 13. Oczyszczalnie ścieków.
- Tab. 14. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu zaopatrzenia w wodę i gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czarnocin.
- Tab. 15. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego w gminie Czarnocin.
- Tab. 16. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu gospodarki surowcami mineralnymi w gminie Czarnocin.
- Tab. 17. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przed hałasem w gminie Czarnocin.
- Tab. 18. Krótkoterminowe zadania w zakresie ochrony lasów w gminie Czarnocin.

Spis załączników:

- Zał. nr 1 Lokalizacja gminy Czarnocin na tle podziału administracyjnego województwa świętokrzyskiego i powiatu kazimierskiego.
- Zał. nr 2 Sołectwa gminy Czarnocin, powierzchnia, liczba ludności.
- Zał. nr 3 Sieć drogowa.
- Zał. nr 4 Elementy ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego.
- Zał. nr 5 Sieć elektroenergetyczna i teletechniczna.
- Zał. nr 6 Sieć wodociągowa.

Wykorzystane opracowania i źródła informacji

1. J. Kondracki, 1998 - Geografia regionalna Polski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
2. P. O. Sidło, 2000 – Przyroda województwa świętokrzyskiego
3. Praca zespołowa, 2001 - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czarnocin. Biuro Architektoniczne Jan Tischner S.C., Kraków
4. Praca zespołowa, 2003 – Program ochrony środowiska dla powiatu kazimierskiego, Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego, Kielce
5. Strona internetowa: www.kielce.pios.gov.pl w: „Stan środowiska w województwie świętokrzyskim w roku 2002”, „Wyniki oceny jakości powietrza i klasyfikacji stref województwa świętokrzyskiego w roku 2003”, „Ocena stanu czystości wód powierzchniowych województwa świętokrzyskiego w 2003 roku”, „Roczny raport z badań monitoringowych jakości zwykłych wód podziemnych w województwie świętokrzyskim – 2003 r.”
6. Plan urządzenia lasu, opisanie ogólne, Nadleśnictwo Pińczów, obręb Piotrkowice i Teresów na okres 01.01.2003 do 31.12.2012 r. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Radom 2003 r.
7. Podstawowe informacje ze spisów powszechnych 2002, Urząd Statystyczny Kielce
8. Rocznik statystyczny województwa świętokrzyskiego 2003, Urząd Statystyczny Kielce
9. Herman G., 2000 – Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1 : 50 000; arkusz Busko Zdrój (917). Oddz. Świąt. PiG, Kielce
10. Kleczkowski A. S., 1990 – Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony. Instytut hydrogeologii i geologii inżynierskiej Akademii Górniczo-Hutniczej, Kraków
11. Informacje: Urząd Gminy w Czarnocinie, Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Kielcach (Wydział Ochrony Zabytków, Wydział Archeologii), Urząd Wojewódzki w Kielcach, WIOŚ Kielce, Stacja chemiczno-rolnicza w Kielcach, Starostwo Powiatowe w Kazimierzy Wielkiej, Powiatowa Straż Pożarna w Kazimierzy Wielkiej, Nadleśnictwo Pińczów
12. Praca zespołowa, 2001 – Plan ratowniczy dla powiatu kazimierskiego
13. Praca zespołowa, 1999 (aktualizowany) – Katalog zagrożeń powiatu kazimierskiego
14. Karwowski A., 2002 – Czy promieniowanie stacji bazowych telefonii komórkowej stanowi zagrożenie, cz.II, Przegląd Telekomunikacyjny nr 3/2002
15. Praca zespołowa, 2002 – Studium wykonalności przedsięwzięcia p.t.: „Koncepcja programowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków dla gmin górnego biegu rzeki Nidy – Kanalizacja sanitarna dla gminy Czarnocin”. GIG, Katowice
16. Praca zespołowa, 2001 – Koncepcja programowa Związku Międzygminnego do spraw gazyfikacji, rozwoju terenów wiejskich i ochrony środowiska. Małopolskie Forum Edukacji Europejskiej, Kraków
17. Praca zespołowa, 2001 – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czarnocin. Biuro Architektoniczne Jan Tischner s.c., Kraków
18. Praca zespołowa, 1999 – Strategia rozwoju gminy Czarnocin. Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego, Kielce
19. Grzybowski J., Bilski A., 1995 – Gazyfikacja gminy Czarnocin i Złota. Biuro Projektów Budownictwa Komunalnego S.A., Kielce
20. Praca zespołowa, 1991 – Plan ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Czarnocin w województwie kieleckim. Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego, Kielce

2. Charakterystyka obecnego stanu środowiska

1.1. Podstawowe dane o gminie Czarnocin

1.1.1. Położenie gminy Czarnocin

Gmina Czarnocin położona jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, należy do powiatu kazimierskiego. Graniczy z :

- gminą Skalbmierz od zachodu,
- gminą Kazimierza Wielka od południowego - zachodu,
- gminą Opatowiec od południowego – wschodu,
- fragmentem powiatu buskiego (i położona w nim gmina Wiślica),
- powiatem pińczowskim (i położonymi w nim gminami Złota Pińczowska i Działoszyce).

Obszar gminy rozciąga się na kierunku południowy wschód – północny zachód.

Powierzchnia gminy Czarnocin wynosi 6 957 ha. Swoim obszarem obejmuje 24 sołectwa. Około 1,5 % powierzchni gminy (106 ha) zajmują lasy.

Lokalizacja gminy Czarnocin na tle województwa świętokrzyskiego została przedstawiona na zał. nr 1, a sołectwa i ich powierzchnia na zał. nr 2.

1.1.2. Demografia

Ludność

Gmina Czarnocin liczy ogółem 4508 mieszkańców (stan na 31.03.2004 r.) przy gęstości zaludnienia 65 osób/km². Liczba ludności w poszczególnych sołectwach przedstawiona jest na zał. 2. Przyrost naturalny jest ujemny i wynosi –17 osób. Generalnie obserwuje się tendencję spadkową liczby ludności. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 57,1 % (2576 osoby), przedprodukcyjnym 22,3 % (1008 osób), poprodukcyjnym 20,5 % (924 osoby).

Tab. 1. Charakterystyka demograficzna gminy Czarnocin.

Nazwa cechy	stan na 31.03.2004
Powierzchnia ogółem	6 957 ha
Sołectwa ogółem	24
Ludność wg miejsca zamieszkania	4508 osób
Urodzenia żywe ogółem	43
Zgony ogółem	60
Przyrost naturalny	-17
Ludność w wieku produkcyjnym	2576
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1008
Ludność w wieku poprodukcyjnym	924

Dane: UG Czarnocin

Zasoby mieszkaniowe

Liczba mieszkań w gminie Czarnocin wynosi 1127 (stan na koniec 2002 r.), ogółem jest to 109214 m² powierzchni użytkowej. Na 1 mieszkańca przypada ok. 25,3 m² powierzchni użytkowej.

Liczba izb wynosi 4652, na 1 izbę przypada 1,07 osoby.

Zabudowa mieszkalna wyposażona jest w wodociąg i energię elektryczną. Potrzeby w zakresie gazu realizowane są przez dostawę gazu płynnego. Zabudowa mieszkalna nie posiada odbioru ścieków w systemie kanalizacji.

Tab. 2. Zasoby mieszkaniowe w gminie Czarnocin.

Liczba mieszkań ogółem	1127
w tym wyposażonych w:	
wodociąg	1020
ustęp splukiwany	731
łazienkę	781
instalację ciepłej wody	760
gaz z sieci	-
gaz z butli	1005
Liczba izb w mieszkaniach	4652
Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem	109214 m ²
Mieszkania oddane do użytku ogółem (w 2002 r.)	2
Mieszkania oddane do użytku – powierzchnia użytkowa	305 m ²

Dane: GUS Kielce

Podstawowy zasób zabudowy mieszkalnej powstał głównie w okresie międzywojennym i powojennym jako wymiana starej tradycyjnej zabudowy na nową murowaną. W 2002 r. oddano do użytku 2 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 305 m². Poniższe dane świadczą o niskim ruchu budowlanym w gminie.

Mieszkania wg okresu budowy budynku przedstawia tabela .

Tab. 3. Mieszkania wg okresu budowy budynku.

Mieszkania w budynkach wybudowanych w latach	Liczba
przed 1918	10
1918-1944	83
1945-1970	572
1971-1978	196
1979-1988	177
1989-2002	73
w tym w latach 2001-2002	4
będących w budowie	8
nie ustalono	8

Dane: GUS, Kielce

Oświata i wychowanie

W gminie Czarnocin czynne są obecnie: 4 szkoły podstawowe, w których naukę pobiera 387 dzieci (SP w Czarnocinie, SP w Miławczycach, SP w Stradowie, Sp w Sokolinie), 1 gimnazjum w Cieszkowach, w którym naukę pobiera 167 dzieci oraz 1 przedszkole w Czarnocinie, w którym naukę pobiera 20 6-cio letnich dzieci (miejsc w przedszkolu jest 28).

W gminie Czarnocin brak jest szkół zawodowych, licealnych lub innych placówek oświatowych.

Zdrowie i opieka społeczna

W gminie funkcjonują 1 ośrodek zdrowia w Czarnocinie i gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Ciuślicach oraz 1 apteka.

Obsługę w zakresie ochrony zdrowia zapewnia 1 lekarz, 1 stomatolog i 3 pielęgniarki. Ponadpodstawową obsługę w zakresie ochrony zdrowia sprawuje szpital powiatowy w Kazimierzy Wielkiej.

Kultura

W gminie Czarnocin nie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury. Funkcjonują natomiast 3 biblioteki o łącznej ilości 20546 woluminów (biblioteka publiczna w Czarnocinie oraz 2 filie w Sokolinie i Stradowie).

W gminie jest 1005 abonentów radiowych i 937 telewizyjnych.

Administracja i łączność

Obsługę administracyjną gminy w zakresie podstawowym zapewnia Urząd Gminy w Czarnocinie. W gminie funkcjonuje też Bank Spółdzielczy w Ciuślicach. W zakresie szczebla ponadpodstawowego gminę Czarnocin obsługują instytucje powiatowe w Kazimierzy Wielkiej oraz wojewódzkie w Kielcach.

1.1.3. Układ komunikacyjny

Układ drogowy

Do dróg wojewódzkich zalicza się:

droga nr 776 Kraków – Kazimierza Wielka – Busko Zdrój,
droga nr 770 Działoszyce – Krzyż

Do dróg powiatowych zalicza się następujące drogi:

droga nr 15749 Ciuslice – Topola,
droga nr 15167 Ciuślice – Skrzypiów,
droga nr 15797 Czarnocin – Broniszów,
droga nr 15798 Czarnocin – Probołowice,
droga nr 15801 Krzyż – Krzczonów,
droga nr 15792 Zagaje Dębiańskie – Bieglów,
droga nr 15796 Bugaj – Michałowice,
droga nr 15805 Ciuślice – Czarnocin,
droga nr 15802 Będziaki – Sokolina,
droga nr 15803 Dębiany – Sokolina,
droga nr 15804 Będziaki – Kocina,
droga nr 15841 Czarnocin – Soboszów,
droga nr 15799 Stradów – Czarnocin.

Do dróg gminnych zalicza się:

droga nr 1526019 Michałowice – Dębiany,
droga nr 1526001 Zagaje Stradowskie – Malżyce,
droga nr 1526017 Mękarzowice – Kostrzeszyn,
droga nr 1526016 Czarnocin – Kostrzeszyn,
droga nr 1526003 Malżyce – Czarnocin,
droga nr 1526018 Opatkowiczki – Międzygórze,
droga nr 1526005 Czarnocin – Koryto,
droga nr 1526004 Koryto – Swoszowice,
droga nr 1526006 Cieszkowy – Swoszowice,
droga nr 1526015 Cieszkowy – Probołowice,
droga nr 1526007 Krzyż – Dębiany – Soboszów,
droga nr 1526013 Zagajów – Zięblice,
droga nr 1526012 Zagajów – Charbinowice,
droga nr 1526014 Zagajów – Podlesie,
droga nr 1526011 Mikołajów – Krzczonów,

droga nr 1526009 Sokolina – Kamienna,
droga nr 1526010 Kolosy – Kosówki.

Układ komunikacyjny gminy zapewnia podstawowe połączenia:

- z siedzibą gminy w Czarnocinie,
- miejscowości gminnych między sobą,
- z sąsiednimi gminami: Działoszyce, Pińczów, Żłota Pińczowska, Wiślica, Opatowiec, Bejsce, Kazimierza Wielka, Skalbierz.

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy Czarnocin wynosi 94,48 km, w tym 28,85 km stanowią drogi o nawierzchni asfaltowej, natomiast 65,63 km to drogi o nawierzchni utwardzonej.

Układ komunikacyjny gminy Czarnocin posiada niski standard dróg, niedostateczne parametry techniczne, zły stan nawierzchni, małą nośność dróg. Ponadto problemem jest brak poboczy, chodników, ścieżek rowerowych oraz oznakowanych przejść dla pieszych. Natomiast sieć dróg jest wystarczająca w stosunku do potrzeb i zapewnia dogodne połączenia z innymi gminami, powiatem, województwem i ośrodkami wojewódzkimi. Sieć drogowa przedstawiona jest na zał. nr 3.

1.1.4. Rozwój gospodarczy i społeczny

Rolnictwo

Użytkowanie rolnicze gruntów

Gmina Czarnocin jest gminą wiejską o charakterze rolniczym. Zasoby ziemi użytkowanej rolniczo stanowią ogółem 6058 ha, tj. 87,1 % powierzchni całej gminy, w tym użytki rolne 5637 ha, tj. 81 % powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 106 ha (1,5 % powierzchni gminy), pozostałe grunty 390 ha (5,6 %) (dane: *Powszechny Spis Rolny 2002*).

Struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco:

użytki rolne 5637 ha – 52 % powierzchni gminy,

- ✓ grunty orne 4888 ha – 86,7 % użytków rolnych, w tym odłogi – 99 ha (1,75 % użytków rolnych); ugory – 30 ha (0,5 % użytków rolnych),
- ✓ sady 101 ha – 1,8 % użytków rolnych,
- ✓ łąki 607 ha – 10,8 % użytków rolnych,
- ✓ pastwiska 41 ha – 0,7 % użytków rolnych,

lasy i grunty leśne 106 ha – 1,5 % powierzchni gminy,

pozostałe grunty – 390 ha – 5,6 % powierzchni gminy.

Powierzchnia użytków rolnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosi 1,3 ha. W gminie Czarnocin jest ogółem 1037 gospodarstw rolnych, przy czym prowadzących wyłącznie działalność rolniczą jest 890 gospodarstw, działalność pozarolniczą – 6, działalność rolniczą i pozarolniczą – 101, nie prowadzących działalności pozarolniczej jest 40 gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstwa prowadzącego działalność rolniczą wynosi 3,37 ha.

Struktura gospodarstw rolnych przedstawia się następująco (dane: *Powszechny Spis Rolny 2002*):

Grupy obszarowe użytków rolnych	Liczba gospodarstw	Powierzchnia w ha
do 1 ha	154	50
1 – 5 ha	279	674
5 – 10 ha	369	2310
10 – 15 ha	118	1235
15 ha i więcej	28	490

Działalność pozarolnicza obejmuje głównie handel, przetwórstwo i przemysł, budownictwo.

Przydatność rolnicza gruntów

Przydatność rolnicza gruntów określana jest w skali 14-tu kompleksów glebowo-rolniczych.

W gminie Czarnocin występują następujące kompleksy glebowo-rolnicze:

pszenny bardzo dobry – 52,1 % gruntów ornych,	żytni słaby – 0,2 %,
pszenny dobry – 31,9 %,	żytni bardzo słaby – 0,2 %,
pszenny wadliwy – 7 %,	zbożowo-pastewny mocny – 7 %,
żytni bardzo dobry (pszenno-żytni) – 0,1 %,	zbożowo-pastewny słaby – 1,1 %,
żytni dobry – 0,2 %,	gleby orne przeznaczone pod użytki zielone – 0,2 %,

Zaszeregowanie ponad 90 % gruntów ornych do kompleksu psennego bardzo dobrego, dobrego i wadliwego świadczy o bardzo wysokiej jakości gleb w gminie.

Struktura bonitacyjna gleb

Wartość użytkową gleb określa się na podstawie 6-ciu klas bonitacyjnych. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w obrębie gruntów rolnych gminy Czarnocin przedstawia się następująco:

klasa I – 18,7 % powierzchni ogólnej gruntów ornych,
klasa II – 35,5 %,
klasa III a – 30,8 %,
klasa IIIb – 7,5 %,
klasa IVa – 5,3 %,
klasa IVb – 1,2 %,
klasa V – 0,7 %,
klasa VI – 0,2 %,
klasa VIrz – 0,1 %.

Zgodnie z przepisami Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16 z 1995 r.) do gleby prawnie chronionych zalicza się gleby mineralne klas I – IVb. Na obszarze gminy Czarnocin gleby prawnie chronione zajmują 99% powierzchni gruntów rolnych. Gleby niższych klas bonitacyjnych zajmują podmokłe obszary w obrębie den dolinnych.

Uprawy

Największą powierzchnię upraw zbożowych w gminie Czarnocin zajmują głównie zboża (pszenica, żyto, jęczmień, owies, pszenżyto), ziemniaki, buraki cukrowe, warzywa oraz rośliny pastewne.

Powierzchnia zasiewów wynosiła w 2002 r. 4758 ha, przy czym udział poszczególnych zasiewów był następujący (*dane: Powszechny Spis Rolny 2002*):

zboża - 2661 ha (pszenica - 1360 ha, żyto - 161 ha, jęczmień – 716 ha, owies - 74 ha, pszenżyto – 108),
ziemniaki – 498 ha,
strączkowe jadalne na ziarno – 210 ha,
przemysłowe – 378 ha, w tym buraki cukrowe – 325 ha,
pastewne (łącznie z mieszankami zbożowo-pastewnymi) – 272 ha,
pozostałe – 740 ha, w tym warzywa – 724 ha.

W gminie Czarnocin znajduje się 101 ha sadów. Powierzchnia upraw poszczególnych drzew i krzewów owocowych kształtuje się następująco (*dane: Powszechny Spis rolny 2002*):

drzewa owocowe ogółem – 94 ha,

w tym:
jabłonie – 81 ha,
grusze – 1 ha,
śliwy – 6 ha,
wiśnie – 1 ha,
czereśnie – 3 ha,
pozostałe – 3 ha.

krzewy owocowe ogółem – 5 ha

w tym:
porzeczki – 2 ha,
pozostałe – 3 ha.

W hodowli zwierząt gospodarskich dominuje bydło (2343), trzoda chlewna (9186), drób (54673), w mniejszej ilości: owce (10), kozy (171), konie (99), króliki (706) (*Powszechny Spis Rolny 2002*).

Zaplecze rolnictwa stanowią: punkty weterynaryjne, punkty obsługi żniwnej, punkty skupów owoców i warzyw, punkt ochrony roślin, punkt naprawy maszyn, młyny gospodarcze, punkt unasienniania zwierząt.

Rynek pracy

Gmina Czarnocin ma charakter rolniczy. Powstające w ostatnich latach drobne zakłady usługowe i produkcyjne dają zatrudnienie niewielkiej liczbie ludności. Wg stanu na koniec 2003 r. liczba osób pracujących wynosiła 212. Struktura zatrudnienia kształtowała się następująco (*dane: GUS Kielce*):

pracujący ogółem – 212,
pracujące kobiety – 98,
rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo – 3,
przemysł – 59,
budownictwo – 0,
handel i naprawy – 20,
transport, składowanie i łączność – 6,
edukacja – 83,
ochrona zdrowia i opieka społeczna – 11.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w 2003 r. wyniosła ogółem 208 osób, w tym:

kobiet – 100,
absolwentów – 16,
nie posiadających prawa do zasiłku – 199,
zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy – 5.

Stopa bezrobocia wynosiła w 2003 r. 4,6 %.

Obecnie na terenie gminy Czarnocin zarejestrowanych jest 136 podmiotów gospodarczych (*dane: GUS Kielce*).

1.2. Środowisko przyrodnicze

1.2.1. Ukształtowanie i rzeźba terenu

Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym J. Kondrackiego omawiany teren leży w obrębie Wyżyny Małopolskiej w Niece Nidziańskiej, w większości w obrębie mezoregionu Płaskowyż Proszowicki, a tylko niewielki północny fragment gminy objęty jest zasięgiem Garbu Wodzisławskiego. Płaskowyż Proszowicki od przyległych regionów różni się występowaniem

zwartego płaszcza morskich osadów mioceńskich, zalegających na warstwach kredowych, nachylonych w kierunku południowo-wschodnim. Prawie cały obszar pokrywa less, częściowo piaski rzeczne teras akumulacyjnych oraz gdzieś trzeciorzędowe ility. W obszarach lessowych rozwinięta jest sieć wąwozów i parowów, które rozwijają się przez pogłębianie zapadlisk suffożyjnych, żłobin deszczowych, bruzd z zaorania i dróg. Garb Wodzisławski rozciągający się z północnego-zachodu na południowy-wschód stanowi płaską antyklinę opoki kredowej, w południowo-wschodniej części pokryta lessem. Oś garbu stanowi w części południowej dział wód Nidy i Nidzicy (J. Kondracki, 2000).

Rzeźba terenu gminy Czarnocin jest urozmaicona. Najwyżej położony jest obszar w pobliżu Stradowa (307,2 m n.p.m.), natomiast dna dolin w pobliżu miejscowości Koryto i Kolosy znajdują się na wysokości 195 – 205 m n.p.m. Wzniesienia mają charakter garbów o przebiegu NE-SW oraz E-W, wzdłuż głównego grzbietu przebiega dział wodny między zlewiami Nidy i Nidzicy. Wzniesienia rozcięte są dolinami o przebiegu generalnie południkowym (gęsto w części zachodniej), natomiast część wschodnia gminy charakteryzuje się słabszym rozcięciem. Ogólnie rzeźbę terenu gminy Czarnocin można scharakteryzować jako falistą z szeregiem erozyjnych wcięć.

1.2.2. Warunki klimatyczne

Obszar gminy Czarnocin znajduje się w zasięgu umiarkowanie ciepłego piętra klimatycznego. Średnia roczna temperatura powietrza mieści się w granicach 6 – 8 °C. Długość zalegania pokrywy śnieżnej wynosi około 80 dni, długość okresu wegetacyjnego 210 – 220 dni. Średnie opady roczne w najbliższej położonej stacji opadowej Kazimierza Mała wynoszą 539 mm (min. 410 mm, max. 765 mm). Najwyższe opady notowane są w lipcu (87 mm), czerwcu (72 mm) i sierpniu (70 mm), natomiast najniższe w lutym (22 mm). Kierunek wiatrów nawiązuje do ogólnej cyrkulacji atmosferycznej (W, SW, E, NE), a średnia prędkość wynosi 2,3 – 3,1 m/s.

Warunki klimatyczne sprzyjają rozwojowi produkcji roślinnej. Negatywną cechą obszaru jest stosunkowo duża częstość występowania opadów ulewnych oraz położenie na szlaku burz gradowych.

1.2.3. Powietrze atmosferyczne

Stan czystości

Ocena jakości powietrza dokonywana jest w ramach państwowego monitoringu środowiska (WIOŚ) w strefach, które stanowią obszar aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 250 tysięcy lub obszar powiatu, który nie wchodzi w skład aglomeracji.

Gmina Czarnocin należy do powiatu kazimierskiego (strefa powiatu kazimierskiego), w związku z tym stan czystości powietrza w gminie określany jest na podstawie tej strefy.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627) dokonano w województwie świętokrzyskim w 2003 roku oceny poziomu substancji w powietrzu w poszczególnych strefach oraz sporządzono klasyfikacje stref dla dwóch grup kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia w zakresie SO₂, NO₂, pył zawieszony PM₁₀, Pb, CO, benzen, O₃, ustanowionych w celu ochrony roślin w zakresie SO₂, NO_x, O₃.

Przy klasyfikacji stref, wykonanej odrębnie pod kątem poziomu każdej substancji, zastosowano następujące symbole:

klasa I – poziom substancji przekracza górny poziom oszacowania;

klasa II – poziom substancji nie przekracza górnego progu oszacowania i jest wyższy od dolnego progu oszacowania;

klasa IIIb – poziom substancji nie przekracza dolnego progu oszacowania.

Tab. 4. Klasyfikacja strefy (powiat kazimierski – zgodnie z art. 88 ustawy Prawo ochrony środowiska).

POWIAT KAZIMIERSKI	Ocena ze względu na ochronę zdrowia						Ocena ze względu na ochronę roślin			
	NO ₂	SO ₂	Pył PM10	Pb	CO	benzen	O ₃	NO _x	SO ₂	O ₃
	IIIb	IIIb	I	IIIb	IIIb	IIIb	I	IIIb	II	I

Dane: WIOŚ Kielce

Klasyfikacji strefy dokonano dla każdego zanieczyszczenia, na podstawie najwyższych stężeń na obszarze strefy. Końcowym wynikiem klasyfikacji było określenie jednej klasy dla strefy ze względu na ochronę zdrowia i jednej klasy ze względu na ochronę roślin.

Ocena dotyczy pełnego roku 2003 i opiera się w całości na kryteriach (w tym na dopuszczalnych poziomach substancji w powietrzu) określonych w rozporządzeniu MŚ z dnia 6.06.2002r. (Dz. U. Nr 87, poz. 796 i 798).

Biorąc pod uwagę **kryterium ochrony zdrowia strefę powiatu kazimierskiego zakwalifikowano do klasy A**, oznaczającej, że poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej. Ocena każdej substancji, sporządzonej ze względu na ochronę zdrowia, została zakwalifikowana do klasy A, co przedstawia tabela.

Tab. 5. Klasyfikacja wynikowa dla poszczególnych zanieczyszczeń na obszarze strefy powiatu kazimierskiego

SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	Klasa ogólna strefy
A	A	A	A	A	A	A	A

Dane: WIOŚ Kielce

W przypadku oceny sporządzonej ze względu na ochronę roślin, w zakresie SO₂ i NO_x, wystarczającą liczbą stanowisk pomiarowych jest jedno na 20000 km². Dlatego też do oceny wykorzystano wyniki pomiarów ze stacji na Św. Krzyżu.

Biorąc pod uwagę **kryterium ochrony roślin, strefę konecką zakwalifikowano do klasy A**. Poszczególne oznaczane wskaźniki nie przekraczają dopuszczalnych norm i są zakwalifikowane do klasy A (tab. 6).

Tab. 6. Klasyfikacja wynikowa dla poszczególnych zanieczyszczeń na obszarze strefy powiatu kazimierskiego

SO ₂	NO _x	O ₃	Klasa ogólna strefy
A	A	A	A

Dane: WIOŚ Kielce

Strefa powiatu kazimierskiego została oceniona jak strefa odpowiadająca klasie A.

Na terenie gminy Czarnocin brak jest zakładów i obiektów, które wpływają na pogorszenie stanu czystości powietrza, większość z nich skupiona jest w obrębie miasta Kazimierza Wielka. Najbliższym większym zakładem emitującym zanieczyszczenia jest

cukrownia Łubna. Cukrownia ta ograniczyła emisję w wyniku wyłączenia z eksploatacji kotła węglowego. Zakłady Ceramiki Budowlanej w Kazimierzy Wielkiej stanowią potencjalne zagrożenie dla czystości powietrza, ale one również zrealizowały zmiany w technologii produkcji przechodząc z paliwa stałego na gaz ziemny. Ewentualne zanieczyszczenie powietrza spowodowane jest ruchem komunikacyjnym i koncentracją palenisk domowych (szczególnie w sezonie grzewczym) oraz emisją z dalekiego zasięgu (Huta im. T. Sendzimira). Ta ostatnia ma niewielkie znaczenie ze względu na oddalenie ośrodków przemysłowych w odległości ponad 30 km od granic gminy.

Wymaganym działaniem jest utrzymanie jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.

Ochrona powietrza

Ochrona powietrza, zgodnie z art. 85 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627) polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez :

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Dyrektywa Ramowa 96/62/WE w sprawie ochrony i zarządzania jakością powietrza ma na celu określenie głównych zasad wspólnej strategii oraz stanowi kompleksową regulację prawną w sprawie jakości powietrza dla obszaru Unii Europejskiej. Europejskie normy jakości powietrza określają szczegółowo dyrektywy: 80/779/EWG dla stężeń dwutlenku siarki i cząstek zawieszonych w powietrzu, 82/884/EWG dla ołowiu i dyrektywa 85/203/EWG ustalająca dopuszczalne stężenia dwutlenku azotu. Obecnie obowiązująca w naszym kraju metodyka oceny jakości powietrza zostanie przystosowana do prawa wspólnotowego przed przystąpieniem Polski do UE.

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w Polsce w zakresie prowadzenia kontroli jakości powietrza są:

ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627);
rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów substancji (Dz. U. Nr 87, poz. 796);
rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 87, poz. 798).

1.2.4. Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Hydrografia

Gmina Czarnocin w większości znajduje się w obrębie zlewni Nidzicy, tylko północno – wschodni fragment należy do zlewni Nidy. Na obszarze gminy nie ma większych cieków wodnych. Największymi są Stradomka i ciek bez nazwy (Ciek od Krzyża), przepływający przez Kolosy.

Oprócz cieków naturalnych na obszarze gminy Czarnocin występuje kilka stawów, m.in. w miejscowościach Budziszowice, Miławczyce, Cieszkowy, Opatkowiczki. Z wyjątkiem największego, kilkuhektarowego stawu w Budziszowicach, są to małe obiekty, w większości nieużytkowane lub wykorzystywane jako zbiorniki przeciwpożarowe.

Stan czystości

Stan sanitarny tych cieków jest niezadowalający w związku z przedostawaniem się do nich ścieków bytowo-gospodarczych oraz spływów z terenów rolniczych (nawozów i środków ochrony roślin). Stawy są również zanieczyszczone i zaniedbane.

Wody podziemne

Zbiorniki wody podziemnej

Na obszarze gminy Czarnocin wody podziemne występują w zbiornikach górnokredowym i czwartorzędowym.

Górnokredowy poziom wodonośny stanowią margle i opoki z wkładkami wapieni. Występują w nim wody szczelinowe i porowo-szczelinowe. Zwierciadło występuje na głębokości 1 – 25 m p.p.t. Miąższość warstw wodonośnych wynosi 27 – 66 m. Poziom kredowy na dużej powierzchni izolowany jest pokrywami lessowymi i utworami miocenu o zróżnicowanej, lecz na ogół dużej miąższości i w związku z tym jest w małym stopniu narażony na zanieczyszczenia. Jedynie w części północnej obszaru, utwory kredowe zalegają bezpośrednio pod utworami czwartorzędowymi i tu zagrożenie tych wód jest większe. Wydajności potencjalne otworów studziennych wynoszą najczęściej 10 – 30 m³/h. Lokalnie są one wyższe i wynoszą 50 – 70 m³/h, a nawet ponad 120 m³/h.

Górnokredowy poziom wodonośny został zakwalifikowany w skali ogólnokrajowej jako **Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) 409 – Niecka Miechowska** (zasięg zbiornika zaznaczony jest na zał. nr 4). Ochrona wód obejmuje cały obszar GZWP, z wyjątkiem nielicznych miejsc występowania utworów łatwoprzepuszczalnych o miąższości gwarantującej skuteczną izolację. Zbiornik ten jest głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę pitną.

Czwartorzędowy poziom wodonośny o większym znaczeniu użytkowym występuje w piaszczysto-żwirowych osadach rzecznych wypełniających doliny, obniżeniach morfologicznych oraz lokalnie w osadach akumulacji lodowcowej i eolicznej. Pawie na całym obszarze zalegają one na niewodonośnych ilach trzeciorzędowych (iły krakowieckie wieku mioceńskiego). Czwartorzędowy poziom wodonośny przykryty jest lessami o miąższości przekraczającej niekiedy 20 m. Wydajności potencjalne otworów studziennych ujmujących poziom czwartorzędowy wynoszą przeważnie 30 – 50 m³/h, lokalnie 10 – 30 m³/h.

Wody tego poziomu są w dużym stopniu narażone na zanieczyszczenia, gdyż poziom ten jest praktycznie odkryty na całym obszarze.

Jakość wód

Na terenie gminy Czarnocin występuje 1 punkt regionalnej sieci monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych – nr 98 Mękarzowice, natomiast nie występuje żaden punkt krajowej sieci monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych.

Jakość zbiorników wód podziemnych określona została na podstawie badań w punkcie nr 98 Mękarzowice oraz w punktach krajowej i regionalnej sieci monitoringu znajdujących się w sąsiedztwie gminy.

Tab. 7. Wykaz punktów sieci krajowej i regionalnej monitoringu jakości zwykłych wód podziemnych położonych na terenie gminy Czarnocin i gmin sąsiednich – stan w 2003 r.

Nr punktu sieci KMWP	Nr punktu sieci RMWP	Miejscowość gmina	Właściciel punktu (użytkownik)	Stratygrafia warstwy wodonośnej	Rodzaj punktu
	98	Mękarzowice gm. Czarnocin	Wodociąg wiejski	Cr ₃	studnia głębinowa
	99	Chroberz gm. Złota Pińczowska	Zakłady Gipsowe „Dolina Nidy”	Q	ujęcie infiltracyjne z rz. Nidy

	100	Marzęcin gm. Pińczów	wodociąg wiejski	Cr ₃	studnia głębinowa
	101	Jurków gm. Wiślica	wodociąg wiejski	Cr ₃	studnia głębinowa
503		Kazimierza Mała gm. Kazimierz Wielka	Studnia obserwacyjna IMiGW	Q	studnia kopana

Dane: WIOŚ Kielce

Objaśnienia: punkty 99, 100, 101 znajdują się na obszarach gmin sąsiadujących z gminą Czarnocin.

Szczegółową ocenę jakości wód podziemnych w wymienionych wyżej punktach monitoringowych pod kątem ich przydatności do spożycia przez ludzi (Rozporządzenie Min. Zdrowia Nr 1718 z dnia 19 listopada 2002 r.) oraz wg klasyfikacji PIOŚ (1995) przedstawia tab. 8.

Klasyfikacja PIOŚ (1995) zakłada podział wód na cztery klasy jakościowe:

Ia – wody najwyższej jakości,

Ib – wody wysokiej jakości,

II – wody średniej jakości,

III – wody niskiej jakości.

Tab.8. Klasyfikacja chemiczna wody, jej jakość i wykaz przekroczeń dopuszczalnych własności fizycznych i chemicznych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w punktach monitoringu – 2003 r.

Nr punktu KMWP	Nr punktu RMWP	Stratygrafia warstwy wodonośnej	Typ chemiczny wody wg Altowskiego-Szwieca	Klasa jakości wody (PIOŚ 1995)	Przekroczenia dopuszcz. zawartości w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi
	98	Cr ₃	HCO ₃ -Ca-Mg	Ib	odpowiada normie
	99	Q	HCO ₃ -SO ₄ -Ca-Na	III	Fe, Mn
	100	Cr ₃	HCO ₃ -SO ₄ -Ca	Ib	odpowiada normie
	101	Cr ₃	HCO ₃ -SO ₄ -Cl-Ca-Na	III	Fe, Mn
503		Q	HCO ₃ -SO ₄ -Ca	III	NO ₃

Dane: WIOŚ Kielce

W punktach monitorujących wody kredowego poziomu wodonośnego dominuje klasa jakości Ib, charakteryzująca wody wysokiej jakości nadające się do bezpośredniego spożycia lub po prostych zabiegach uzdatniających.

Wody czwartorzędowe posiadają klasę III z uwagi na przekroczenia azotanów, żelaza i manganu.

Ochrona wód

Ochrona jakości

Zgodnie z postanowieniami Ustawy z dn. 27.04.2001r. „Prawo ochrony środowiska” (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 627), art. 98 wody podziemne i ich obszary zasilania podlegają ochronie polegającej w szczególności na zmniejszeniu ryzyka zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszary ich zasilania oraz na utrzymaniu równowagi zasobów tych wód. Dla realizacji tych celów, zgodnie z Ustawą z dn. 18.07.2001 r „Prawo wodne” (Dz. U. 2001, Nr 115 poz. 1229), art.51, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć i zbiorników wód podziemnych oraz obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych.

Dla zbiornika GZWP 409 Niecka Miechowska opracowano szczegółową „Dokumentację hydrogeologiczną zbiornika Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) – nr 409 Niecka Miechowska (część SE)” (Zieliński W. i inni, 1998).

Dla ochrony ujęć wody (art. 52) tworzy się strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej, w których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody. Ich zakres wynika z zapisów art. 53 i 54 „Prawa wodnego”. **Studnie komunalnych ujęć wodnych posiadają strefy ochrony bezpośredniej: ujęcie wody Mękarzowice – 53 m x 40,5 m, ujęcie wody Zagaje Stradowskie – 10 m x 15 m.**

Teren ochrony pośredniej ujęcia wód podziemnych obejmuje generalnie obszar zasilenia ujęcia (art. 55). Na terenie gminy ujęcia nie posiadają ustanowionych stref ochrony pośredniej.

Ochrona zasobów

Ochrona zasobów polega na gospodarowaniu zasobami wody podziemnej w myśl zasady: Pobór wody nie może przekraczać zasobów dyspozycyjnych danego obszaru zasobowego oraz powinien być w miarę równomiernie rozłożony na jego obszarze. Dotyczy to zarówno planowania poboru w ramach dużych zbiorników jakimi są GZWP jak i w obrębie obszarów zasobowych poszczególnych ujęć. Naruszenie równowagi zasobowej prowadzi do regionalnego obniżenia poziomu wód gruntowych, naruszenia przepływów minimalnych w rzekach oraz do pogorszenia jakości wody poprzez nadmierną infiltrację wód powierzchniowych do ujęć.

1.2.5. Gleby

Gleby występujące na obszarze gminy Czarnocin to przede wszystkim czarnoziemy i gleby brunatne lessowe. Przy południowej granicy gminy niewielką powierzchnię zajmują czarne ziemie wytworzone z glin i piasków naglinowych i naiłowych. W dnach dolin występują głównie czarnoziemy deluwialne, gleby glejowe aluwialne oraz gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe.

Oceny jakości gleb i ziemi oraz obserwacji zmian (zgodnie z art. 109 ustawy Prawo Ochrony Środowiska) dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska w pięciostopniowej skali stopnia zanieczyszczenia: 0 – stan naturalny, I – zawartość podwyższona, II – słabo zanieczyszczone, IV – silnie zanieczyszczone, V – bardzo silnie zanieczyszczone.

Przeprowadzone w latach 1993-1996 badania na terenie gminy Czarnocin wykazały, że gleby w tym rejonie w większości pobranych prób nie przekraczają I stopnia zanieczyszczenia, o czym świadczą poniższe wyniki.

Tab. 9. Monitoring gleby na obszarze gminy Czarnocin.

Rok/Nr punktu	Cd		Cu		Ni		Pb		Zn	
1993										
378	0,38	I	4,5	0	6,5	0	7,5	0	48,1	0
379	0,91	I	21,2	I	21,0	I	38,5	I	21,2	0
386	0,77	I	19,2	I	18,0	I	27,0	0	123,0	II
529	0,93	I	20,7	I	22,0	I	38,5	I	162,6	II
1994										
701	0,23	0	8,8	0	6,3	0	8,0	0	36,3	0
1995										
858	0,48	I	10,8	0	17,8	I	15,5	0	51,5	I
1996										
1070	0,37	I	10,5	0	14,2	I	15,2	0	70,8	I
1071	0,22	0	13,0	0	14,5	I	17,0	0	57,7	I

Dane: Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach

Dopuszczalne stężenia metali ciężkich zanieczyszczających glebę wg IUNG Puławy:

0 – zawartość naturalna; I – zawartość podwyższona, II – słabe zanieczyszczenie, III – średnie zanieczyszczenie, IV – silne zanieczyszczenie, V – bardzo silne zanieczyszczenie

Prawie we wszystkich punktach zawartość kadmu, miedzi, niklu, ołowiu, cynku nie przekracza wartości granicznych ustawionych dla I stopnia zanieczyszczenia. Jedyne dwie próby glebowe wykazały podwyższone zawartości cynku.

Ochrona gleb

Ochrona gleb zgodnie z art. 101 ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. 2001, Nr 62 poz.627) prowadzona jest w ramach ochrony powierzchni ziemi i polega na:

- ❑ zachowaniu możliwości produkcyjnego wykorzystania,
- ❑ utrzymaniu jakości gleby powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- ❑ doprowadzeniu jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, gdy nie są one dotrzymane.

Dodatkowym aktem prawnym aktualnie obowiązującym w zakresie prowadzenia kontroli jakości gleby jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi.

1.2.6. Złoża surowców mineralnych

Na terenie gminy występują następujące kopaliny:

- Kolosy – lessy, iły trzeciorzędowe, gliny zwałowe,
- w pobliżu Ciuślic – gipsy,
- w pobliżu miejscowości Zagaje Stradowskie piasek drobnoziarnisty, kwarcowy,

Obecnie w miejscowości Kolosy **eksploatowane są iły i lessy ze złoża „Kolosy”** (iły wykorzystywane są jako surowiec do produkcji ceramiki budowlanej w miejscowej cegielni). Dokumentacja geologiczna złoża w kategorii B została zatwierdzona decyzją Prezesa CUG z dnia 23.10.1985 r., znak: KZK/012/M/4858/84/85. **Spółka „Hauser” uzyskała koncesję na wydobywanie ilów i lessów ze złoża „Kolosy” w 1995 roku.** Koncesja jest ważna przez okres 20 lat, tj. do końca 2015 r. **Zasoby złoża „Kolosy” wg stanu na koniec 2001 roku wynosiły 132 700 m³.**

Eksploatacja surowca ilastego ze złoża „Kolosy” prowadzona jest w sposób odkrywkowy, systemem ścianowym, aktualnie dwoma poziomami. Zalegające nad łożami lessy, zaliczone w dokumentacji geologicznej do złoża, ze względu na silne zamarglenie nie są używane do produkcji cegły. Traktowane są jako nadkład i wywożone na zwałowiska. Po zakończeniu eksploatacji, który przy obecnej wielkości wydobywania nastąpi około 2030 r. powstanie wyrobisko stokowo – wgłębne, które zgodnie z Ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (Dz. U. Nr 16, poz. 78) powinno zostać rekultywowane. W 2002 r. „Hauser” sp. z o.o. zwróciła się z prośbą o ustalenie kierunku rekultywacji dla terenów poeksploatacyjnych kopalni łu „Kolosy”. **Zaproponowano kierunek rekultywacji zarzewieniowy i zakrzewieniowy ze zbiornikiem wodnym.**

1.2.7. Walory przyrodnicze i krajobrazowe

2.2.7.1. Lasy

Na obszarze gminy Czarnocin lasy zajmują niewielką powierzchnię około 106 ha, tj. około 1,5 % powierzchni omawianego terenu, w tym lasy państwowe zajmują 75 ha,

a prywatne 31 ha. Lasy państwowe należą do Nadleśnictwa Pińczów. Nadleśnictwo składa się z dwóch obrębów Piotrkowice i Teresów i zgodnie z podziałem przyrodniczo – leśnym położone jest na terenie VI Krainy Małopolskiej w dwóch dzielnicach przyrodniczo – leśnych: dzielnica Wyżyna Środkowomałopolska: Mezoregion Jędrzejowsko – Włoszczowski, Wyżyna Miechowska, Niecka Połaniecka oraz dzielnica Nizina Sandomierska: Mezoregion Nizina Nadwiślańska.

Lasy gminy Czarnocin należą do obrębu Teresów.

W ogólnej powierzchni leśnej dominują gatunki: sosna, dąb, brzoza, grab, olsza. Charakterystyczny jest stosunkowo młody wiek drzewostanów – średnio około 35-40 lat.

2.2.7.2. Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Czarnocin **nie występują obszarowe formy ochrony przyrody. Północne obrzeże gminy przylega do Kozubowskiego Parku Krajobrazowego** stanowiącego fragment Ostoi Nidziańskiej, przewidzianej do ochrony w ramach ogólnoeuropejskiej sieci „Natura 2000”. Kozubowski Park Krajobrazowy chroni krajobraz wzgórz lesowych z interesującymi formami erozyjnymi oraz dużymi powierzchniami lasów grądowych z gatunkami ciepłolubnych roślin. **Otulina Kozubowskiego Parku Krajobrazowego obejmuje Zagaje Stradowskie, Stradów, Małżyce, Mękarzowice i Turnawiec. Północno-zachodnia granica gminy pokrywa się z granicą Miechowsko-Działoszyckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu**, który chroni kompleksy leśne w postaci zbiorowisk grądowych i świetlistej dąbrowy oraz pagórki kredowe i wąwozy lesowe, na których rozwinęły się murawy kserotermiczne z rzadkimi roślinami. **Południowo – wschodnia granica gminy pokrywa się z granicą Koszycko – Opatowieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu**, który chroni bory mieszane z bogato rozwiniętym runem. Na tym obszarze ochronie podlegają również walory przyrodnicze dolin rzecznych, pełniące rolę korytarzy i ciągów ekologicznych.

Na terenie gminy Czarnocin ochroną konserwatorską objęty został **jeden pomnik przyrody**. Jest to dąb bezszypułkowy rosnący w okolicy Mękarzowic, w leśnictwie Zawarża (obwód 377 cm).

Ochrona przyrody

Ochrona przyrody zgodnie z art. 127 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 627) prowadzona jest w ramach ochrony zwierząt i roślin i polega na:

- zachowaniu cennych ekosystemów, różnorodności biologicznej i utrzymaniu równowagi przyrodniczej,
- tworzeniu warunków prawidłowego rozwoju i optymalnego spełniania przez zwierzęta i roślinność funkcji biologicznej w środowisku,
- zapobieganiu zagrożeniom naturalnych kompleksów i tworów przyrody.
- Ochrona jest realizowana poprzez (art.127, pkt. 2):
- obejmowanie ochroną obszarów i obiektów cennych przyrodniczo,
- ustanawianie ochrony gatunków zwierząt oraz roślin,
- zabezpieczenie lasów i zadrzewień przed zanieczyszczeniem i pożarami.

1.3. Dziedzictwo kulturowe

Rys historyczny

Osadnictwo w rejonie Czarnocina pojawiło się już w epoce neolitu datowanej w Polsce na około 5400 – 2200 lat p.n.e. (Kolosy, Michałowice, Zagaje Stradowskie i Sokolina). Z 1326 roku pochodzi pierwsza wzmianka o Czarnocinie: we wsi znajdowała się

wówczas parafia, do której należały pobliskie miejscowości. W XV w. Czarnocin był własnością słynnego historyka Jana Długosza. W kolejnych wiekach zmieniali się właściciele osady: Czarnoccy, Gołuchowscy, Małachowscy, Ożarowscy. Po trzecim rozbiórce Polski Czarnocin znalazł się w zaborze austriackim, a po klęsce Napoleona w 1815 roku w Królestwie Polskim. Pod koniec XIX w. Czarnocin istniał już jako gmina i zamieszkiwany był przez około 3,5 tys. osób. W pierwszej połowie 1856 roku gmina Czarnocin należała do powiatu skalbmierskiego, od 1867 roku do powiatu pińczowskiego guberni kieleckiej. Na przełomie XIX i XX wieku na obszarze gminy Czarnocin powstało 8 majątków ziemskich, które przetrwały w niezmienionej formie do 1945 roku (Probołowice, Mękarzowice, Budziszowice, Cieszkowy, Michałowice, Czarnocin, Ciuślice, Turnawiec). W latach okupacji niemieckiej Czarnocin znalazł się w Starostwie Miechowskim. Obecnie gmina Czarnocin należy do powiatu kazimierskiego.

Zabytki kultury

Gmina Czarnocin posiada bogatą historię, a jej odwzorowaniem są **zabytki kultury** od starych figur po przepych pięknych kościołów, które są odbiciem dziejów tej gminy (wyciąg z rejestru zabytków Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków w Kielcach):

Czarnocin

Zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny

kościół, murowany, powstał około 1360 roku, wieża uszkodzona w 1824 roku; w drugiej połowie XIX wieku dobudowano kruchty; restaurowany i przekształcony z dobudową zachrystii i restauracją wieży w 1882-1885. Kościół wybudowany jest z kamiennych ciosów, zachowuje w swej głównej partii charakter gotycki. W czworobocznej wieży zachowały się otwory strzelnicze. We wnętrzu kościoła warto zwrócić uwagę na rokokowy ołtarz i XVIII-wieczne obrazy. **(Rej. Nr 241)**;

dzwonnica drewniana, remontowana w drugiej połowie XIX wieku;
plebania, murowana, z początku XX wieku;
cmentarz przykościelny **(Rej. Nr 80)**;

Pozostałości zespołu dworskiego

dom drewniany z początku XX wieku;
park z pierwszej połowy XIX wieku, przekształcony w drugiej połowie XIX wieku **(Rej. Nr 860)**;

Cmentarz parafialny, na którym można znaleźć zabytkowe nagrobki, doskonale oddające ducha minionych epok, np.: nagrobek ks. Iskrzyckiego, nagrobek Kazimierza Żwana;

Sokolina

Zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem Św. Michała Archanioła

kościół, murowany, wzniesiony w latach 1651-1660; w pierwszej połowie XIX wieku dobudowana kruchta od południowej strony; częściowo rozbudowano nawę ku wschodowi; prezbiterium, zakrystia i kaplice po stronie północnej i południowej zostały wzniesione w 1933 roku, natomiast przedsionek przy kaplicy południowej w 1949 roku. Chór muzyczny został przerobiony w 1952 roku, z drewnianym, późnobarokowym parapetem. Ołtarz główny pochodzi z okresu wczesnego baroku, zbudowany w drugiej połowie XVII wieku, z bogatą ornamentyką małżowinowo-

chrząstkową, krucyfiksem z tego okresu i rzeźba Michała Archaniola w zwińczeniu. Dwa ołtarze boczne pochodzą z okresu baroku, z ok. 1720 roku: w lewym obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, w prawym obraz Św. Michała Archaniola z herbem Śreniawa. Ołtarz w kaplicy północnej w stylu rokoko, z 1767 roku, z obrazem Św. Jana Kantego z tegoż okresu. Chrzcielnica z piaskowca, późnorenesansowa, z 1600 roku. **(Rej. Nr 253)**

brama – dzwonnica z 1842 roku **(Rej. Nr 253)**

plebania murowana z około 1880 roku; na plebanii znajduje się portret męski z pierwszej połowy XIX wieku.

Remiza strażacka z 1931 roku

Cmentarz parafialny – grób Rozalii z Kabasińskich Cabajowej, nagrobki urzędników gminy z początku XX wieku, nagrobek Łukasza Dąbskiego (1835-1877), nagrobek Michała Lecha, nagrobek Konstantego Gaszyńskiego.

3. Stradów

➤ **Zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem Św. Bartłomieja**

- a. kościół drewniany z 1657 roku, rozbudowany pod koniec XIX wieku, gruntownie przebudowany w latach 1982-1985 **(Rej. nr 254)**,
- b. dzwonnica drewniana z końca XIX wieku, gruntowny remont w latach 1982-1985 **(Rej. Nr 254)**,
- c. plebania, obecnie nie użytkowana, z końca XIX wieku

➤ **Grodzisko** – ziemno-drewniane, wczesnośredniowieczne (VII-XII),

Cieszkowy

Pozostałości zespołu dworskiego

zbór z XVII wieku, nie użytkowany, murowany, przebudowany na przełomie XVII/XVIII wieku, zamieniony na lamus w XIX wieku, częściowo zrijnowany **(Rej. Nr 245)**;

park krajobrazowy z XVIII wieku, użytkowany przez szkołę podstawową, przekomponowany w drugiej połowie XIX wieku **(Rej. Nr 856)**

Ciuślice

Zespół dworski – pozostałości parku z XVIII wieku **(Rej. Nr 557)**; dwór, spichlerz i budynek gospodarczy z XIX wieku;

Budziszowice

➤ **Park dworski** z XIX wieku; dawny dwór drewniany;

7. Dębiany

➤ **Zespół dworski**

- a. dwór z około 1870 roku,
- b. spichlerz z około 1920 roku, murowany,
- c. park z XVII wieku **(Rej. Nr 572)**

7. Kolosy

➤ **Zbór** – z 1654 roku, obecnie nie użytkowany, zamieniony na lamus w XVIII wieku **(Rej. Nr 243)**

➤ **Zespół cegielni** – budynki produkcyjne, budynki gospodarcze murowano-drewniane, 2 domy właściciela obecnie nieużytkowane, budynek mieszkalny murowany, świetlica, portiernia murowana; z 1918 roku

8. Miławczyce

➤ **Park dworski z XVIII wieku**, użytkowany przez szkołę podstawową, przekomponowany na początku XIX wieku i początku XX wieku **(Rej. Nr 857)**

Ponadto na terenie gminy Czarnocin znajduje się wiele przydrożnych krzyży, kapliczek i figur, np.: figura Św. Tadeusza w Miławczycach z 1768 roku (data przeniesienia 190?), figura z końca XVII wieku w Będziakach (przy trasie Krzyż – Wiślica), krzyż na polach opatkowickich, figura wśród pól „majątku Budziszowice” (napis głosi: Fundator to: Dziedzic Dóbr Budziszowice). Gmina Czarnocin jest usiana również innymi osobliwościami, które niekoniecznie mają wartość zabytkową, ale są nieodłączną częścią krajobrazu. Są to, np.: kopiec w Opatkowickach, kopiec-kurhan w Czarnocinie.

Stanowiska archeologiczne

Zasób dziedzictwa kulturowego stanowią również **obiekty i stanowiska archeologiczne**. Na terenie gminy Czarnocin odkryte zostały ślady działalności kręgu kultury pucharów lejkowych (Michałów), kultury ceramiki sznurowej (Kolosy), kultury trzcinieckiej, kultury łużyckiej (Stradów) i kultury przeworskiej (Ciuślice, Michałowice, Stradów). Z okresu wczesnośredniowiecznego (VII-XII wiek) pochodzi obecny rezerwat archeologiczny „Stradów” w miejscowości Stradów. Jest jedno z największych założeń obronnych w Polsce, składające się z grodu właściwego (tzw. „Zamczysko”) otoczonego wałami ziemnymi (o wysokości obecnie do 6 m) i fosą oraz trzech podgrodzi: „Waliki”, „Mieścisko” i „Barzyńskie”. Powierzchnia grodziska wynosi 25 ha. W przebadanej przez archeologów małej części grodziska odsłonięto ponad 200 obiektów (półziemianki, jamy gospodarcze, piece, groby) oraz ogromna ilość ceramiki.

W wojewódzkim rejestrze zabytków archeologicznych znajdują się obiekty:

- Grodzisko „Stradów” – nr 505/87,
- Grodzisko Czarnocin – nr 812/86,
- Kurhan Czarnocin – nr 50/86,
- Kurhan Kolosy – nr 507/86,
- Kurhan Opatkowiczki – nr 44/86,
- Kurhan Soboszów (Będziaki) – nr 35/86,
- Kurhan Zagajów – nr 25/86.

Ponadto na terenie gminy Czarnocin znajdują się liczne stanowiska archeologiczne skatalogowane w kartach zabytków archeologicznych Wydziału Archeologicznego Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków w Kielcach. Całość zasobu umieszczona jest na zał. nr 4.

3. Źródła zagrożenia środowiska i sposoby przeciwdziałania

1.4. Powietrze atmosferyczne

Na terenie gminy Czarnocin nie występują zakłady przemysłowe mogące stanowić istotne źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Niewielkie zagrożenie może stanowić Cegielnia „Hauser” w Kolosach. Zakład ten posiada decyzję na emisję zanieczyszczeń do powietrza. Przeprowadzona w 2002 roku „Analiza uciążliwości Cegielni „Hauser” dla powietrza atmosferycznego” wskazuje na to, iż zakład ten nie przekracza dopuszczalnych norm emisji zanieczyszczeń do powietrza. Emisja w 2003 r. wynosiła: pył – 4 688 kg/rok, gazy – 75 953 kg/rok.

Natomiast główne zagrożenie stanowi emisja niska, której źródłem są **gospodarstwa domowe opalane węglem**, najczęściej niskiej jakości z dużą zawartością siarki i substancji lotnych (emisja SO₂, NO₂, CO₂, pyłów) oraz spalanie w piecach domowych odpadów (spalanie tworzyw sztucznych powoduje przedostawanie się dużych ilości zanieczyszczeń do otoczenia np. dioksyny, furany, fosgen itp.).

Niewielki udział w zanieczyszczeniu powietrza mają **środki transportu**. Ruch pojazdów na terenie gminy jest umiarkowany. Z komunikacją samochodową związane są takie zanieczyszczenia jak: tlenek i dwutlenek węgla, związki azotu, substancje ropopochodne, metale ciężkie, węglowodory i inne (np. detergenty, resztki startych opon, nawierzchni dróg oraz sól stosowana w okresie zimowym). Zanieczyszczenia pochodzące ze środków transportu ograniczają się jednak do wąskiego pasa wzdłuż ciągów komunikacyjnych, powodując tam lokalne skażenie gleb, roślinności i wód, ale na terenach zabudowanych stanowią już istotną uciążliwość. W szczególności zagrożone tego rodzaju uciążliwością są tereny zwartej zabudowy mieszkaniowej wsi Ciuślice, Cieszkowy, Krzyż, przez które przebiega droga wojewódzka nr 770 i 776. Brak prowadzonych badań w strefie przydrożnej nie pozwala jednak na określenie zasięgu rozprzestrzeniania się powstałych zanieczyszczeń.

1.5. Wody

Wody powierzchniowe

Zagrożenia dla jakości wód powierzchniowych:

ścieki bytowo-gospodarcze (przenikanie zanieczyszczeń z nieszczelnych szamb),
odpływy z terenów rolniczych (zawierające środki ochrony roślin i nawozy sztuczne),
wody opadowe – „kwaśne deszcze”,

Ścieki bytowo-gospodarcze zawierają pierwiastki biogenne: azot, fosfor. Prowadzą do przeżyźnienia wód.

Odpływy z terenów rolniczych

Odpływy z terenów rolniczych zawierają duże ilości związków chemicznych z nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Są to związki azotu i fosforu powodujące (zwłaszcza w wodach stojących) nadmierny wzrost ich żyzności, prowadzący do przeżyźnienia. Te źródła zanieczyszczeń w zasadzie nie podlegają kontroli.

Kwaśne deszcze

Są to głównie zakwaszone opady atmosferyczne, powstałe w wyniku utlenienia dwutlenku siarki do kwasu siarkowego. Wywierają negatywny wpływ na florę i faunę, są powodem licznych chorób układu oddechowego.

Przeciwdziałanie występowaniu kwaśnych deszczy powinno mieć charakter ponadregionalny, ponieważ często opady kwaśnego deszczu trafiają na obszary znacznie oddalone od źródeł zanieczyszczeń.

Problemem gminy Czarnocin jest brak komunalnego systemu kanalizacji sanitarnej jak też oczyszczalni ścieków. Część zaopatrywanych z wodociągów gospodarstw domowych oraz instytucji posiada szamba. **Problemem jest mała świadomość ekologiczna mieszkańców odprowadzających niejednokrotnie ścieki do przydrożnych rowów i bezpośrednio do gruntu.**

Wody podziemne

Zbiorniki wód podziemnych gminy, zarówno czwartorzędowe jak i starsze, są zbiornikami typu otwartego, tzn. nie posiadają warstwy ochronnej w postaci grubych kompleksów skał nieprzepuszczalnych. Brak warstwy izolującej stwarza możliwość łatwego przedostawania się zanieczyszczeń wraz z wodami opadowymi poprzez strefę areacji do poziomów wodonośnych.

Zagrożenia dla jakości wód podziemnych:

- ścieki,
- działalność rolnicza (przenikanie nawozów, chemicznych środków ochrony roślin, gnojowicy, soków kiszonych),
- zanieczyszczenia z atmosfery (tlenki siarki i azotu w postaci tzw. „kwaśnych deszczy”, metale ciężkie),
- substancje ropopochodne (stacje benzynowe),
- linie transportowe i przenikające do wód środki zimowego utrzymania dróg – sól, metale ciężkie,
- zanieczyszczone wody powierzchniowe.

Na obszarze gminy usytuowane są 3 stacje paliw płynnych (w Czarnocinie, Sokolinie i Krzyżu) i stanowią potencjalne źródło zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego głównie węglowodorami i metalami ciężkimi w związku z dystrybucją i magazynowaniem paliw płynnych. W 2003 roku we wszystkich stacjach była przeprowadzona kontrola szczelności zbiorników (zbiorniki szczelne).

Starosta na wniosek Urzędu Gminy może nakazać przedłożenie odpowiednich dokumentów świadczących o prowadzeniu eksploatacji zgodnie z wymogami ochrony środowiska, np.: przeglądu ekologicznego.

1.6. Gleby

Zagrożenia jakości gleb:

- związane z działalnością rolniczą: erozja wodna, erozja wietrzna, nawozy mineralne, chemiczne środki ochrony roślin (pestycydy), gnojowica,
- związane z transportem: emisja gazów i pyłów przez samochody,
- pożary, susze.

Erozja gleb

Na terenie gminy około 30 % gruntów ornych jest zagrożonych erozją gleb. Natężenie mieści się głównie w zakresie zagrożenia erozją umiarkowaną, zaś w obrębie silniej nachylnych stoków może osiągać stopień średni lub lokalnie nawet silny, połączony z rozwojem form wązowowych. Erozja może być łatwo eliminowana przez proste zabiegi agrotechniczne.

Sposoby przeciwdziałania:

erozję wietrzną ograniczać można poprzez zakładanie śródpolnych zakrzaceń i zadrzewień oraz utrzymywanie gleby pod okrywą roślinną, erozję wodną można w znacznym stopniu ograniczać stosując płodozmiany przeciw erozyjne, w których w skład powinny wchodzić rośliny motylkowate i ich mieszanki z trawami oraz rośliny ozime.

Nawozy mineralne

Szczególnie niepokojący jest nadmiar nawozów azotowych w glebie. Azotan bowiem w czasie transportu, składowania i przygotowania roślin i warzyw do spożycia zmienia się w azotyn. Ten zaś w raz z pewnymi substancjami zawartymi w pożywieniu, może sprzyjać procesom rakotwórczym. Poza tym, w dużym stężeniu same azotany mogą się stać czynnikiem chorobotwórczym. Wielka ilość azotanów oddziałują niekorzystnie i na ludzi, i na rośliny. Skrajne przenawożenie niszczy całe plantacje i sprawia, że są one mało wydajne.

Sposoby przeciwdziałania:

odczyn gleby jest wynikiem naturalnych procesów zachodzących w glebie, na które może oddziaływać rolnik. Zakres oddziaływania zależy od rodzaju gleby, stosowanego nawożenia,

uprawianych gatunków roślin i innych praktyk rolniczych. Wartość odczynów uprawnej warstwy gleby może być poprawiana poprzez wapnowanie. Właściwy odczyn gleby warunkuje efektywność działania nawozów mineralnych. Do odkwaszania gleb można stosować tylko nawozy wapniowe dopuszczone do obrotu. Dawki nawozów wapniowych powinny być stosowane na podstawie doradztwa nawozowego. Nawozy te powinny być rozsiewane po żniwach i wymieszane z glebą.

Pestycydy

Środki ochrony roślin z założenia powinny charakteryzować się dużą toksycznością w stosunku do chorób i szkodników, a małą dla uprawianych roślin oraz dla zwierząt i ludzi. Pestycydy oprócz pozytywnych - powodują także skutki negatywne. Niektóre pestycydy kumulują się w tkankach, co działa szkodliwie na organizm, ponadto mogą przebywać w glebie wiele lat, mimo że z czasem ich biologiczna aktywność zanika. Skażenie w skutek nieumiejętnego ich stosowania może spowodować zatrucia ptactwa i zwierząt oraz liczne schorzenia u człowieka. Do organizmu człowieka, jak i zwierząt, pestycydy wnikają drogą pokarmową, oddechową i przez skórę. Trudno ulegają przemianom metabolicznym, kumulują się w tkankach (zwłaszcza w tłuszczowej), powodują osłabienie ochronnego działania skóry, alergię, nowotwory, patologiczne zmiany w układzie nerwowym i układzie krążenia, zaburzają procesy biochemiczne, przemiany węglowodanowe, białkowe, inaktywują wiele enzymów.

Sposoby przeciwdziałania:

- zmniejszenie dawek pestycydów do najmniejszych skutecznych,
- ograniczenie częstości zabiegów, nieużywanie substancji persystentnych,
- zastosowanie różnych pestycydów (ich zmianowanie) oraz stosowanie innych metod zwalczania.

Gnojowica

Gnojowica jest wykorzystana jako naturalny nawóz organiczny. Stosowana w nawożeniu w sposób racjonalny może przyczyniać się do wzrostu plonów. Natomiast „przedawkowanie” może stanowić zagrożenie dla środowiska i człowieka. Wówczas istnieje niebezpieczeństwo zakażenia uprawianej roślinności patogenami (bakteriami, wirusami, jajami robaków pasożytniczych), których jest nośnikiem. Przenawożenie gnojowicą może spowodować zaburzenia właściwości chemicznych i biologicznych gleb oraz skażenie gleb i roślin bakteriami chorobotwórczymi. Skutkiem tego może być wzrost zachorowań zwierząt, a nawet człowieka, na brucelozę, różycę, pryszczycę, gruźlicę.

Sposoby przeciwdziałania:

unikać stosowania gnojowicy na glebę zbyt wilgotną i słabo przepuszczalną, stosować gnojowicę przefermentowaną

Transport

Zagrożenie jakości gleb występuje wzdłuż tras komunikacyjnych w pasie o szerokości ok. 150 m po obu stronach drogi, związane jest to z emisją gazów i pyłów przez samochody.

1.7. Surowce mineralne

Surowce mineralne nie stanowią same w sobie zagrożenia dla środowiska. Zagrożenie stanowić może jedynie niewłaściwy sposób ich eksploatacji.

1.8. Lasy

Lasy gminy Czarnocin narażone są w stosunkowo niewielkim stopniu na oddziaływanie czynników biotycznych, abiotycznych i antropogenicznych.

Zagrożenia abiotyczne:

zmiana stosunków wodnych - poziom wód gruntowych jest raczej stabilny i w obecnej chwili nie wywiera negatywnego wpływu na lasy,

czynniki atmosferyczne - anomalie pogodowe, ciepłe zimy, niskie temperatury, późne przymrozki, obfity śnieg i szadź, upalne lata, huragany, termiczno-wilgotnościowe (niedobór wilgoci, powodzie), wiatr (dominujący kierunek, huragany),

Zagrożenia biotyczne:

szkody powodowane przez owady – do najczęściej pojawiających się szkodników pierwotnych należą: osujka modrzewiowa, borecznik sosnowiec, brudnica mniszka, przypłaszczek granatek, szeliniak sosnowiec. Szkodniki wtórne stale towarzyszą obumieraniu osłabionych drzew. Ze względu na coraz lepiej prowadzoną gospodarkę leśną zagrożenie ze strony tych szkodników maleje.

szkody od zwierzyny łownej – spowodowane są zgryzaniem sadzonek sosny, jodły i drzew liściastych przez sarny i jelenie oraz ścinanie świeżo posadzonych sadzonek przez zające,

szkody powodowane przez patogeniczne grzyby – choroby infekcyjne, liści i pędów, pni, korzeni.

Zagrożenia antropogeniczne:

pożary – lasy gminy należą do II kategorii zagrożenia pożarowego (zagrożenie średnie). Głównymi przyczynami pożarów są umyślne podpalenia, nieostrożne obchodzenie się z ogniem, iskry z silników spalinowych, wypalanie traw,

bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na lasy – śmiecenie, penetracja lasów, kłusownictwo, kradzież drzewa, itp.

niewłaściwa gospodarka leśna (schematyczne postępowanie, nadmierne użytkowanie, zaniechanie pielęgnacji).

W celu eliminacji zagrożeń lasu i prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej wprowadzono zarządzeniami Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych Nr 30 z 19.12.1994 i Nr 14 z 14.02. 1995 obowiązek sporządzania programów ochrony przyrody jako obligatoryjny załącznik do planów urzędzenia lasu. Nadleśnictwo Pińczów posiada: „Program ochrony przyrody i wartości kulturowych w Nadleśnictwie Pińczów na okres 01.01.2003 – 31.12.2012”.

„Program ochrony przyrody i wartości kulturowych...” zawiera następujące plany działań:

- kształtowanie stosunków wodnych;
- kształtowanie granicy polno-leśnej;

Kształtowanie granicy polno-leśnej w niewielkim stopniu leży w gestii Nadleśnictwa i może dotyczyć niewielkich powierzchni na gruntach ekonomicznych przeznaczonych do zalesienia. Konieczne są działania na szczeblu gmin.

Z informacji uzyskanych w gminie wynika, że szacunkowe potrzeby zalesieniowe na lata 2004-2011 obejmują obszar około 41 ha i tak: na rok 2004 – 5 ha, na rok 2005 – 2006 – 12 ha, na rok 2006 – 2010 – 24 ha. Odnoszą się do terenów o znacznych utrudnieniach w użytkowaniu rolniczym (duże spadki terenu), terenów osuwiskowych i gleb niższej klasy w rejonach wsi Miłwczycze, Ciuślice, Małżycze, Mękarzowice, Czarnocin, Opatkowiczki, Cieszkowy, Swoszowice, Soboszów, Podlesie, Chazowice.

Z informacji uzyskanych ze starostwa wiadomo, że wiosną 2004 roku zostało zalesione 1,29 ha gruntów prywatnych (koszty w 80 % pokrył Fundusz Leśny, a w 20 % właściciel gruntu).

- kształtowanie strefy ekotonowej;
- szczególne formy ochrony;
- ochronę różnorodności biologicznej;
- promocja i edukacja ekologiczna.

1.9. Środowisko przyrodnicze

1.9.1. Hałas

Na klimat akustyczny wpływ mają różne źródła hałasu: hałas przemysłowy (instalacyjny), hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy).

Hałas przemysłowy (instalacyjny) obejmuje dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny, urządzenia, a także części procesów technologicznych, jak i instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do hałasu instalacyjnego zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych (wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne), a także urządzenia nagłaśniające w lokalach gastronomicznych i rozrywkowych.

Hałas komunikacyjny związany jest z szybkim rozwojem motoryzacji połączony ze wzrostem przewozów transportowych oraz opóźnieniem w rozbudowie układów drogowo-ulicznych. O poziomie hałasu komunikacyjnego decydują takie czynniki jak: natężenie i płynność ruchu, udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie drogi, rodzaj i jakość nawierzchni, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna, charakter obudowy trasy i rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy.

Standardy akustyczne środowiska określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 stycznia 2002r. w sprawie progowych poziomów hałasu (Dz.U. Nr 8 poz.8 z 2002r.). Wartości progowe są tu różnicowane w zależności od pory dnia i nocy, rodzaju źródła hałasu oraz rodzaju receptora (tab. 10).

Tab. 10. Wartości progowe poziomów hałasu.

L.p.	Przeznaczenie terenu	Wartość progowa poziom hałasu wyrażona równoważnym poziomem dźwięki A w dB			
		drogi lub linie kolejowe		pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		pora dnia – (przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom)	pora nocy – (przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom)	pora dnia – (przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia, kolejno po sobie następującym)	pora dnia – (przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom)
1.	Obszary A ochrony uzdrowiskowej	60	50	50	45
2.	Tereny wypoczynkowo-rekreacyjne poza miastem	60	50	-	-
3.	1. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży 2. Tereny zabudowy szpitalnej i domów opieki społecznej	65	60	60	50

4.	Tereny zabudowy mieszkaniowej	75	67	67	57

Na obszarze gminy nie prowadzone były badania hałasu komunikacyjnego (WIOŚ nie prowadził monitoringu poziomu hałasu wzdłuż tras wojewódzkich). Również pomiary natężenia hałasu instalacyjnego nie są prowadzone. Na terenie gminy nie występują obiekty czy instalacje, które stanowiłyby poważne źródło emisji hałasu wymagające decyzji określającej dopuszczalny poziom hałasu w środowisku.

Głównym źródłem hałasu na obszarze gminy jest ruch samochodowy oraz hałas od urządzeń rolniczych. Powoduje on pewne pogorszenie klimatu akustycznego w obrębie zabudowy mieszkaniowej. Najbardziej uciążliwą trasą jest droga nr 776 relacji Kraków – Kazimierza Wielka – Busko Zdrój oraz nr 770 Działoszyce - Krzyż przebiegające przez tereny zabudowy mieszkaniowej wsi. Przez obszar gminy będą również inne drogi powiatowe oraz drogi gminne o niewielkim natężeniu ruchu i niewielkiej uciążliwości hałasowej. Stan techniczny tych dróg jest zły toteż ograniczenie hałasu może tu nastąpić głównie w wyniku modernizacji dróg.

Ochrona przed hałasem

Ochrona przed hałasem, zgodnie z art. 112 ustawy „Prawo ochrony środowiska” (Dz. U. Nr 62, poz. 627), polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym samym poziomie, zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Zgodnie z art. 117 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” oceny stanu akustycznego środowiska dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Kryteria ocen, zróżnicowane w zależności od rodzajów terenu, rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu są określone:

rozporządzeniem MOŚZNiL z dnia 13 maja 1998 r w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu (Dz. U. Nr 66, poz. 436) – do czasu wydania nowego rozporządzenia na podstawie art. 113 ustawy Prawo ochrony środowiska,

rozporządzenia MŚ z dnia 9 stycznia 2002 r. w sprawie wartości progowych poziomu hałasu (Dz. U. Nr 8, poz. 81).

1.9.2. Pola elektromagnetyczne

Źródłami sztucznego promieniowania elektromagnetycznego są: radio, telewizja, systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje telefonii komórkowej, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne, a także zwykły sprzęt gospodarstwa domowego (kuchnie mikrofalowe, zmywarki, suszarki).

Pola elektromagnetyczne wytwarzane przez tego typu urządzenia nakładają się na istniejące w przyrodzie pola naturalne zmieniają w pewnym sensie warunki bytowania człowieka. Częstotliwość emitowania PEM waha się w granicach od 30 kHz do 300 GHz. Przy długotrwałym oddziaływaniu pól elektromagnetycznych o dużych poziomach i częstotliwościach występują zakłócenia w funkcjonowaniu organizmu, zwłaszcza w pracy układu krążenia i układu nerwowego, powodujące dolegliwości i zmniejszenie odporności organizmu.

Współczesny stan wiedzy na temat oddziaływania promieniowania niejonizującego na organizmy jest ograniczony. Poza efektem termicznym nie ma pewności co do roli, jaką promieniowanie może odgrywać jako potencjalny czynnik ryzyka zdrowotnego. Poza tym trudno przewidzieć dokładne skutki oddziaływania PEM na organizmy żywe, gdyż każdy organizm w zależności od indywidualnej podatności i wydolności reaguje w różnym stopniu.

Wiele emocji budzą stacje bazowe telefonii komórkowej jako źródła silnych pól elektromagnetycznych. Stacje te montowane są zazwyczaj na specjalnych masztach, wolnostojących wieżach, kominach lub na dachach budynków. Według dostępnych danych literaturowych promieniowanie stacji bazowych jest relatywnie słabe i wnosi jedynie dodatkową składową do całkowitego tła elektromagnetycznego, nie stanowi zatem szczególnego zagrożenia. Pomimo, że promieniowana moc jest nawet kilkaset razy większa niż w przypadku terminali ruchomych (zwykłych telefonów komórkowych), narażenia powodowane przez stacje bazowe są praktycznie zerowe w stosunku do telefonów których promieniowanie emitowane jest tuż przy głowie człowieka.

Obszarami, na których odnotowuje się niebezpiecznie wysokie poziomy gęstości mocy w otoczeniu stacji bazowych, są jedynie miejsca położone w wiązce głównej anteny w odległości do 20 ÷ 30 m od niej. Dostęp do obszarów silnego promieniowania w pobliżu anten stacji bazowych jest utrudniony przez lokalizację samych anten. Przebywanie na obszarze podwyższonego promieniowania jest w zasadzie możliwe tylko dla osób zawodowo związanych z obsługą urządzeń telefonii komórkowej, które powinny być odpowiednio przygotowane i świadome zagrożeń. Pewne spory i publiczne obawy budzi fakt mieszkania w lokalach położonych tuż pod dachem budynków, na których zainstalowano stację bazową. Obawy takie są bezzasadne (Wągrowski M., Kawa W. 2000) Charakterystyki kierunkowe anten stacji bazowych kształtowane są w ten sposób, aby sygnał emitowany poza kierunkiem maksymalnego promieniowania był silnie wytłumiony. Ponadto materiały, z których zbudowany jest dach silnie absorbują emitowaną energię do poziomu całkowicie bezpiecznego. Oprócz tego każda stacja bazowa przed oddaniem jej do eksploatacji przechodzi badania kontrolne rozkładu pola elektromagnetycznego.

Na terenie gminy znajdują się **dwie stacje bazowe telefonii komórkowej** Centertel w Soboszowie oraz Era GSM w Będziakach (zał. nr 5).

Przez teren gminy przebiegają linie energetyczne **110 kV i 15 kV**, wokół których istnieje wymóg zachowania strefy ochronnej (zał. nr 5).

Maksymalną szerokość stref ochronnych w otoczeniu linii wysokiego (WN) i niskiego (NN) napięcia o natężeniu pola elektrycznego ponad 1kV/m przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 11 . Obszar stref ochronnych w otoczeniu linii NN i WN o natężeniu pola elektr. > 1kV/m.

Maksymalna szerokość strefy ochronnej linii 400 kV	m	74
Minimalna szerokość strefy ochronnej linii 400 kV		50
Maksymalna szerokość strefy ochronnej linii 220 kV		46
Minimalna szerokość strefy ochronnej linii 220 kV		30
Maksymalna szerokość strefy ochronnej linii 110 kV		24
Minimalna szerokość strefy ochronnej linii 110 kV		18

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (wg ustawy Prawo Ochrony Środowiska) polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Szczegółowe wymagania w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym (PEM) przedstawiają następujące przepisy prawne:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2002 roku, w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko – Dziennik Ustaw nr 179, poz. 1490

Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ochrony przed promieniowaniem szkodliwym dla ludzi i środowiska, dopuszczalnych poziomów promieniowania, jakie mogą występować w środowisku oraz wymagań obowiązujących przy wykonywaniu pomiarów kontrolnych promieniowania – Dziennik Ustaw nr 107, poz. 676

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 stycznia 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy; Dziennik Ustaw nr 4, poz. 36.

Aby ograniczyć ewentualną uciążliwość promieniowania elektromagnetycznego koniecznym jest podejmowanie działań polegających na:

- analizie wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne (na etapie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu i pozwoleń na budowę),
- zobowiązanie inwestorów do pomiaru emitowanego promieniowania elektromagnetycznego i ewentualnego ograniczenia jego uciążliwości.

Na terenie gminy Czarnocin zagrożenia polami elektromagnetycznymi w sensie lokalnym nie występują. Istniejące źródła emisji wymagają jedynie monitorowania oraz zachowania poziomów promieniowania i stref ochronnych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

1.9.3. Powodzie i zatopienia

Niebezpieczeństwo powodzi oraz zatopień w przypadku wystąpienia deszczy nawalnych nie dotyczy gminy Czarnocin.

1.10. Poważne awarie

Zagrożenia pożarowe gminy

Na obszarze gminy największe zagrożenie pożarowe stwarzają indywidualne gospodarstwa rolne, szkoły, biblioteki, budynki o konstrukcji drewnianej (kościół w Czarnocinie, Stradowie, Sokolinie; stodoły, w których gromadzone są produkty pochodzenia roślinnego), wypalanie pozostałości roślin, obszary leśne. Zagrożenie pożarowe stanowią również stacje paliw w Sokolinie, Krzyżu i Czarnocinie, Cegielnia „Hauser” oraz drogi wojewódzkie nr 770 i nr 776, którymi mogą być przewożone substancje palne.

Zagrożenia spowodowane awariami technicznymi lub powstałymi w transporcie:

Wynikające z przechowywania lub wykorzystywania w procesach technologicznych niebezpiecznych substancji chemicznych

Niebezpieczne materiały chemiczne są przechowywane w stacji uzdatniania wody

w Mękarzowicach (pochloryn sodu – ok. 70 l).

Niebezpieczeństwa wynikające z transportu materiałów niebezpiecznych

Potencjalne zagrożenie niesie przewóz substancji chemicznie niebezpiecznych drogami kołowymi, przebiegającymi przez gminę. Największe zagrożenie występuje na drodze wojewódzkiej nr 776 Kraków – Kazimierza Wielka – Busko Zdrój oraz nr 770 Działoszyce – Krzyż. Trasami tymi przewożone są głównie ON, etylina, gaz propan – butan. Zagrożenie wynikające z transportu kołowego występuje również na drogach dojazdowych do

stacji paliw w Sokolinie, Krzyżu i Czarnocinie. Są nimi przewożone głównie ciecze ropopochodne (etylina, olej napędowy). Podczas powstania awarii na terenie gminy oprócz zagrożenia pożarowego i wybuchowego, jakie stwarzają te substancje, istnieje możliwość skażenia środowiska naturalnego.

Reasumując należy stwierdzić, że na terenie gminy największe zagrożenia mogą wystąpić w przypadku :

- **pożarów indywidualnych gospodarstw rolnych, budynków o konstrukcji drewnianej, szkół, bibliotek,**
- **pożarów przestrzennych lasów,**
- **pożarów stacji paliw płynnych,**
- **skażenia toksycznymi środkami przemysłowymi wzdłuż szlaków komunikacyjnych w wyniku awarii i zniszczenia cystern, zbiorników, butli i innych pojemników z substancjami chemicznymi przewożonymi transportem samochodowym,**

Podstawowym aktem prawnym w zakresie zapobiegania awariom przemysłowym jest ustawa Prawo Ochrony Środowiska, w której zawarte są: przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu awariom przemysłowym, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie oraz zagadnienia dotyczące współpracy międzynarodowej (w przypadku wystąpienia awarii transgranicznych).

Zgodnie z art. 243 ustawy POŚ ochrona przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska. W razie wystąpienia awarii Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, podejmuje działanie niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach wojewoda informuje marszałka województwa.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. 2002, Nr 58 poz. 535) kwalifikuje się zakłady do tych o dużym bądź zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii.

W gminie Czarnocin nie występują zakłady umieszczone na liście zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii oraz o dużym ryzyku wystąpienia awarii.

Państwowa Straż Pożarna w Kazimierzy Wielkiej posiada „Plan ratowniczy dla powiatu kazimierskiego” opracowany w 2001 roku oraz „Katalog zagrożeń powiatu kazimierskiego” opracowany 1999 roku i corocznie aktualizowany.

„Plan ratowniczy powiatu kazimierskiego” zawiera:

- ogólną charakterystykę obszaru chronionego,
- zadania dla podmiotów ratowniczych,
- listę specjalistów niezbędnych podczas prowadzenia akcji ratowniczych,
- bazę neutralizatorów, środków gaśniczych,
- wykaz sił i środków do prowadzenia działań ratowniczych (pożary, ratownictwo chemiczno-ekologiczne, ratownictwo drogowe, transport kolejowy, ratownictwo wysokościowe, ratownictwo wodne, katastrofy budowlane, klęski żywiołowe, powodzie),
- wykaz szpitali posiadających możliwość przyjęcia poszkodowanych w wyniku zdarzeń jednostkowych i masowych,
- wykaz podmiotów odpowiedzialnych za przyjęcie ewakuowanej ludności do kwater zastępczych lub tymczasowych oraz zabezpieczających potrzeby socjalne przy zagrożeniu długotrwałym oraz w sytuacji zniszczenia mieszkań.

1.11. Odpady

Na terenie gminy Czarnocin **brak jest instalacji służącej do unieszkodliwiania odpadów, tj. składowiska odpadów komunalnych czy przemysłowych. Unieszkodliwianie odpadów następuje poprzez ich zbiórkę oraz wywożenie, poza teren gminy, na składowisko odpadów komunalnych w Sielcu Biskupim. Zbiórką odpadów zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kazimierzy Wielkiej, z którym gmina ma podpisaną stosowną umowę.**

Według informacji uzyskanych w Urzędzie Gminy Czarnocin **ilość odpadów komunalnych zebranych na terenie gminy w 2003 r. wyniosła 425 Mg.** Zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych objętych jest około 70 % wytworzonych odpadów. Pozostała ilość powstających odpadów trafia do środowiska w sposób niekontrolowany lub wykorzystywana jest gospodarczo we własnym zakresie. Na terenie gminy nie prowadzona była selektywna zbiórka odpadów. Od marca 2004 roku, obsługujący gminę, Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kazimierzy Wielkiej wystąpił z inicjatywą prowadzenia, na omawianym terenie, selektywnej zbiórki odpadów, z podziałem na trzy rodzaje odpadów: tj. szkło, tworzywa sztuczne i złom metalowy.

Jak wynika z analizy zebranych materiałów, na terenie gminy, **wśród odpadów niebezpiecznych dominują głównie: zużyte baterie i akumulatory ołowiowe, lampy fluorescencyjne, przepracowane oleje, przeterminowane leki i chemikalia. Brak jest kompleksowego systemu zbierania i unieszkodliwiania odpadów takich jak leki czy chemikalia.** Najczęściej odpady te wyrzucane są przez mieszkańców do pojemników na odpady komunalne, skąd są wywożone na składowisko odpadów komunalnych.

Na terenie gminy Czarnocin nie prowadzi się również, w sposób zorganizowany, zbiórki odpadów wielkogabarytowych.

Odpady z sektora gospodarczego, wytworzone na terenie gminy w 2003 r., zostały wykorzystane gospodarczo na miejscu bądź przetransportowane przez specjalistyczne firmy i unieszkodliwione poza terenem gminy. Żużle i popioły wykorzystane zostały przede wszystkim do wyrównania terenu.

Zakres zadań przewidzianych do zrealizowania wynika z następujących zasad postępowania z odpadami:

- zapobiegania i minimalizacji powstawania odpadów,
- zapewnienia i wdrożenia procesów odzysku, w tym głównie recyklingu odpadów, których powstawanie jest nieuniknione,
- unieszkodliwiania odpadów poza ich składowaniem,
- bezpiecznego, dla zdrowia ludzkiego i środowiska, składowania tych odpadów, których ze względów technologicznych i ekonomicznych nie można poddać stosowanym obecnie procesom odzysku lub unieszkodliwiania.
- Do głównych zadań systemu należy zaliczyć:
- uporządkowanie, do 2007 roku, gospodarki odpadami w gminie Czarnocin, w szczególności dotyczy to odpadów niebezpiecznych i instalacji do ich unieszkodliwiania (podmioty zajmujące się odzyskiem i unieszkodliwianiem odpadów) oraz inwestycji związanych z przebudową istniejącego składowiska odpadów komunalnych,
- wprowadzenie na szeroką skalę selektywnej zbiórki odpadów komunalnych obejmującą 100% mieszkańców gminy,
- wdrożenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów w ramach przewidywanych do osiągnięcia wiodących celów, krótko- i długookresowych oraz zadań dotyczących: sektora komunalnego, sektora gospodarczego, odpadów niebezpiecznych;
- edukację związaną z upowszechnieniem planu gospodarki odpadami,
- weryfikację danych o stanie gospodarki odpadami w gminie,

- inspiracja prac i badań związanych z optymalizacją działań w zakresie gospodarki odpadami.

Podstawowym zadaniem jest wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów użytkowych (tj. szkło, tworzywa sztuczne, złom metalowy), oraz zgodnie z „Planem gospodarki odpadami...”, pozostałe rodzaje odpadów, tj.:

- odpady niebezpieczne
- odpady wielkogabarytowe
- odpady budowlane
- odpady ulegające biodegradacji

Główne założenia systemu gospodarki odpadami przemysłowymi:

- wprowadzanie zasad „Czystszej Produkcji”,
- odzysk i unieszkodliwianie odpadów wytworzonych oraz nagromadzonych na składowiskach lub magazynowanych,
- wydzielenie odpadów niebezpiecznych i przekazywanie ich do odzysku lub unieszkodliwienia,
- odzysk i recykling odpadów opakowaniowych i nieopakowaniowych (wspólnie z odpadami z sektora komunalnego).

Zagadnienie związane z gospodarką odpadami w gminie Czarnocin zostało szerzej omówione w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Czarnocin”.

4. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

System wodociągowy

Większość wsi w gminie Czarnocin zaopatrywanych jest w wodę z ujęcia wody w Mękarzowicach. Ujęcie posiada pozwolenie wodnoprawne, wg którego $Q_{\text{śrd.}} = 2620,08 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd.}} = 3336 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxh.}} = 139 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{maxr.}} = 1217640 \text{ m}^3/\text{rok}$. Bieglów zasilany jest z ujęcia wody w Płużkach (gmina Skalbmierz), a Będziaki i Kolosy zaopatrywane są w wodę z ujęcia w Stawiszycach (gmina Złota), Zagaje Stradowskie zasila samodzielne ujęcie Nadwyżki w stosunku do zapotrzebowania przekazywane są do obsługi gminy Kazimierza Wielka.

Stopień zwodociągowania gminy Czarnocin wynosi 81,85 % (do wodociągu nie jest podłączony przysiółek Podlesie – zał. nr 6). Długość sieci wodociągowej wynosi 96,5 km, przyłączonych jest 1046 budynków mieszkalnych. Rzeczywiste pobór wody w gminie wyniósł w 2003 roku $89\,361 \text{ m}^3$ (dane: UG Czarnocin).

Tab. 12. System wodociągowy gminy Czarnocin.

Ujęcie wody	Zasięg wodociągu	Długość wodociągu (w km)	Ilość przyłączy	Rzeczywisty pobór wody	Strefy ochronne
1	2	3	4	5	6

ujęcie wody Mękarzowice	Cieszkowy	75,8	59	196428 m ³	bezpośrednia 53 m x 40,5 m
	Ciuślice		37		
	Czarnocin		109		
	Charzowice		19		
	Dębainy		55		
	Koryto		47		
	Krzyż		44		
	Małżyce		25		
	Mękarzowice		35		
	Michałowice		35		
	Mikołajów		23		
	Miławczyce		40		
	Opatkowiczki		34		
	j.w.		Soboszków		
Sokolina		76			
Stradów		41			
Stropieszyn		13			
Swoszowice		32			
Turnawiec		13			
Zagajów		49			
ujęcie wody Zagaje Str.	Zagaje Stradowskie	2,7	28	3121 m ³	bezpośrednia ok. 10 m x 15 m
ujęcie wody Pluźki	Bieglów	4,7	36	3971	
ujęcie wody Stawiszycze	Kolosy	9,6	120	31300 m ³	
	Będziaki	3,7	51		

Dane: UG Czarnocin

System kanalizacyjny

W gminie Czarnocin nie ma zbiorczej kanalizacji do odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków bytowo-gospodarczych. Nie ma również wylewiska nieczystości płynnych. Budynki mieszkalne posiadają lokalną kanalizację w postaci bezodpływowych zbiorników na ścieki (szamba). Ścieki z Urzędu Gminy w Czarnocinie odprowadzane są siecią kanalizacyjną o długości 300 m do oczyszczalni ścieków przy SP w Czarnocinie.

Na terenie gminy występują dwie lokalne oczyszczalnie ścieków: przy szkole podstawowej w Czarnocinie, która posiada pozwolenie wodnoprawne na eksploatację i odprowadzanie oczyszczonych ścieków oraz przy gimnazjum w Cieszkowach. Krótką charakterystykę tych oczyszczalni przedstawia poniższa tabela.

Tab. 13. Oczyszczalnie ścieków

Oczyszczalnia	Typ oczyszczalni	Przepustowość m ³ /d	Obsługiwany rejon	Strefa ochronna
przy SP w Czarnocinie	oczyszczalnia biologiczna typu BIOCLERE	7	SP w Czarnocinie oraz UG w Czarnocinie	-
przy Gimnazjum w Cieszkowach	oczyszczalnia biologiczna typu SEBIKO	6	Gimnazjum w Cieszkowach	-

Dane: UG Czarnocin

W zakresie kanalizacji istnieje pilna potrzeba budowa systemów kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalniami ścieków.

Gmina Czarnocin posiada opracowaną „Koncepcję programową kanalizacji i oczyszczalni ścieków dla gmin górnego biegu rzeki Nidy – Kanalizacja sanitarna dla gminy Czarnocin” opracowaną w roku 2001 przez BIPROKOM – KRAKÓW S.A. oraz studium wy-

konalności tego przedsięwzięcia opracowane przez Główny Instytut Górnictwa w Katowicach.

Zgodnie z „Koncepcją programową kanalizacji...” kanalizację sanitarną zaprojektowano w systemie grawitacyjno – tłocznym, rozdzielczym. Opracowanie to rozważało dwuwariantowe rozwiązania systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków powstających na terenie gminy Czarnocin. Rozwiązania wariantowe obejmowały podzielenie gminy na dwie zlewnie, dla których zaprojektowano oddzielny system odprowadzania i oczyszczania ścieków:

system kanalizacji sanitarnej zlewni Nidy - zaproponowano tu oczyszczalnię Kolosy o przepustowości $Q_{\text{srđ.}} = 331 \text{ m}^3/\text{d}$, która mogłaby obsługiwać miejscowości: Czarnocin, Cieszkowy, Soboszów, Krzyż, Dębiany, Charzowice, Zagajów, Mikołajów, Sokolinę, Stropieszyn, Będziaki, Kolosy. Przerzut ścieków następowałby do sąsiedniej gminy w kierunku Opatowca, zgodnie ze spływem wód powierzchniowych oraz istniejącymi spadkami, do projektowanej oczyszczalni w Opatowcu.

system kanalizacji sanitarnej zlewni Nidzicy – zaproponowano tu oczyszczalnię Koryto o przepustowości $Q_{\text{srđ.}} = 177 \text{ m}^3/\text{d}$, która mogłaby obsługiwać miejscowości: Koryto, Swoszowice, Ciuślice, Małyce, Mękarzowice, Michałowice, Miławczyce, Opatkowiczki, Stradów, Turnawiec, Zagaje Stradowskie. Przerzut ścieków następowałby do oczyszczalni w Kazimierzy Wielkiej poprzez kolektor przerzutowy ścieków Skalbmierz – Kazimierza Wielka.

Na etapie wyboru rozwiązania, na podstawie którego zostało sporządzone studium wykonalności przyjęto rozwiązania wariantowe polegające na skierowaniu ścieków ze zlewni Nidy do projektowanej oczyszczalni w Opatowcu, natomiast ze zlewni Nidzicy do oczyszczalni w Kazimierzy Wielkiej.

Studium wykonalności obejmuje dwa etapy budowy kanalizacji:

etap I: okres 10 – letni, począwszy o 2004 roku; jest uzależniony od możliwości finansowych. Etap ten obejmowałby miejscowości: Swoszowice, Koryto, Ciuślice, Bieglów, Miławczyce, Opatkowiczki, oraz częściowo Michałowice, leżące w zlewni OŚ Kazimierza Wielka.

etap II – obejmuje realizację pozostałej części zakresu całego projektu, która nie została zrealizowana w etapie I.

Z informacji uzyskanej w gminie wynika, że budowa kanalizacji rozpocznie się w 2005 roku.

5. Sieć gazowa

W chwili obecnej w gminie Czarnocin nie istnieje system zasilania gazem ziemnym i brak jest jakichkolwiek sieci gazowych.

Gmina Czarnocin posiada „Program gazyfikacji gminy Czarnocin i Złota” opracowany w 1995 roku przez Biuro Projektów Budownictwa Komunalnego w Kielcach. Program ten zakładał przyłączenie pierwszych odbiorców do sieci gazowej gminy w roku 1997 i system rozdzielczy gazu zapewniający pokrycie zapotrzebowania gminy na gaz ziemny w 100 % w okresie perspektywicznym. **Obecnie nie są prowadzone żadne inwestycje związane z budową gazociągu.**

Gmina Czarnocin jest członkiem Międzygminnego Związku „Gazociąg” z siedzibą w Proszowicach.

W miejscowym planie ogólnym przewidziano lokalizację punktu redukcyjno-pomiarowego dla rurociągu gazy wysokoprężnego relacji Proszowice – Skalbmierz – Czarnocin w sąsiedztwie Czarnocina. Dostawa gazu dla objętego programem zakresu gazyfikacji planowana jest z gazociągu przesyłowego w/c DN 500 Węgrzce – Dąbrowa Górnicza, za pośred-

nictwem projektowanych gazociągów DN 350/250 Batowice – Proszowice i DN 200/150/125 relacji Proszowice – Pałecznicza – Skalbmierz – Działoszyce – Czarnocin.

6. Energia elektryczna i teletechnika

1.12. Energia elektryczna

Dostawcą energii elektrycznej do gminy Czarnocin są Zakłady Energetyczne Okręgu Radomsko – Kieleckiego ZEORK z siedzibą w Kazimierzy Wielkiej, a odbiorców na terenie gminy (z wyjątkiem sołectw Będziaki i Kolosy) obsługuje GPZ w Kazimierzy Wielkiej (RZE Miechów), a odbiorców w sołectwach Będziaki i Kolosy – GPZ w Wełczu (RZE Busko Zdrój). W perspektywie przewiduje się budowę GPZ Działoszyce, którego realizacja w znacznym stopniu przyspieszy modernizację istniejącego układu sieci.

Przez teren gminy przebiega linia WN 110 kV relacji Pińczów – Kazimierza Wielka, a w stadium realizacji znajduje się linia Złota – Działoszyce. **Cały obszar gminy jest zelektryfikowany.** Linie średniego napięcia 15 kV doprowadzają energię do 52 elektroenergetycznych stacji transformatorowych.

Oświetlenie uliczne występuje prawie we wszystkich wsiach. Wzdłuż dróg zainstalowanych jest 181 punktów świetlnych, wzdłuż dróg powiatowych 397, a wzdłuż dróg wojewódzkich 43 punkty świetlne.

1.13. Teletechnika

Przez teren gminy Czarnocin przechodzą dwie magistrale światłowodowe relacji Kazimierza Wielka – Busko Zdrój i Czarnocin – Krzczonów. Centrale kontenerowe zlokalizowane są w Czarnocinie i Sokolinie obsługując cały obszar gminy.

Na terenie gminy usytuowane są dwa maszty telefonii komórkowej: w Będziakach sieci ERA i Soboszowie sieci CENTERTEL.

Sieć energetyczna i teletechniczna jest przedstawiona na zał. nr 5.

7. Program ochrony środowiska

7.1. Priorytety ekologiczne

Przedstawiona w niniejszym opracowaniu charakterystyka środowiska przyrodniczego gminy oraz ocena zagrożeń poszczególnych komponentów środowiska pozwalają postawić następującą diagnozę:

- *generalnie stan środowiska przyrodniczego jest dobry, niezdegradowany*
- *gmina posiada na swoim terenie wiele zabytków kultury materialnej, graniczy z Kozubowskim Parkiem Krajobrazowym, na jej terenie znajduje się fragment otuliny tegoż parku oraz 1 pomnik przyrody. Istnieje również dokumentacja hydrogeologiczna, zatwierdzona decyzją MOŚZNiL, Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 409 Niecka Miechowska określająca jego strefę ochronną*
- *zanieczyszczeniem zagrożone są głównie wody podziemne.*

Do zadań priorytetowych w dziedzinie ochrony zagrożonych komponentów środowiska na obszarze gminy należy:

- ⇒ **budowa systemu kanalizacji sanitarnej - dotyczy całej gminy Czarnocin.**

Na zlecenie gminy Czarnocin BIPROKOM – KRAKÓW S.A. opracował w 2001 roku „Koncepcję programową kanalizacji i oczyszczalni ścieków dla gmin położonych w górnym biegu rzeki Nidy – gmina Czarnocin”, a następnie Główny Instytut Górnictwa w Katowicach opracował studium wykonalności dla tego przedsięwzięcia, które podaje warianty kanalizacji wraz z podaniem kosztów inwestycyjnych i eksploatacyjnych.

Powyższe zadanie należy do zadań własnych gminy. Realizacja inwestycji ma zostać rozpoczęta w 2005 r i trwać około 15 lat, szacunkowe koszty I – go etapu przedsięwzięcia wynoszą 13 mln PLN.

7.2. Strategia działań dla poprawy stanu środowiska

7.2.1. Gospodarka wodna

Planowanie w gospodarowaniu wodami powierzchniowymi i podziemnymi normują zapisy Prawa wodnego 9Dz. U. 2001, Nr 115 poz. 1229), Art. 112 – 121. Planowanie na celu (Art.112):

- osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu ekologicznego wód oraz ekosystemów od wody zależnych
- poprawę stanu zasobów wodnych
- poprawę możliwości korzystania z wód
- zmniejszanie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji i energii mogących negatywnie oddziaływać na wody

Planowanie w gospodarowaniu wodami obejmuje (Art.113):

- plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy
- plany ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze dorzeczy i w regionie wodnym
- warunki korzystania z wód regionu wodnego i wód zlewni

Plany te (ich zakres merytoryczny podaje Art.114.2) opracowuje się na podstawie analiz i wykazów sporządzanych przez dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej (Art. 114.3) i stanowią one podstawę do opracowania warunków korzystania z wód regionu wodnego.

Warunki te ustala, w drodze rozporządzenia, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (Art. 120). Stanowią one podstawowy dokument dotyczący mi. ochrony wód. Do chwili obecnej dokumenty te nie zostały jeszcze opracowane.

7.2.2. Wody powierzchniowe i podziemne

Tab. 14. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu zaopatrzenia w wodę i gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czarnocin.

Lp	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
<i>Przedsięwzięcia inwestycyjne</i>					
1.	Realizacja budowy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków	UG Czarnocin	I etap ok. 13 000	budżet gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze UE, wkład mieszkańców	koordynowane
2.	Modernizacja wodociągu Zagaje Stradowskie	UG Czarnocin	60	budżet gminy, wkład mieszkańców	-
3.	Rozbudowa sieci wodociągowej Podlesia	UG Czarnocin		budżet gminy, wkład mieszkańców	-
4.	Poprawa stanu technicznego odprowadzenia wód opadowych z układów drogowych	UG Czarnocin	-	budżet gminy	-
<i>Propozycje przedsięwzięć pozainwestycyjnych</i>					
2.	Przygotowanie i wdrożenie opracowań programowych	UG Czarnocin	40	-	własne

	ukierunkowanych na ograniczenie zrzutu ładunku zanieczyszczeń ze ściekami				
3.	Prowadzenie rejestracji ilości wywozu ścieków, wydawanie i egzekwowanie odpowiednich decyzji administracyjnych	UG Czarnocin	-	-	Zadania wykonywane w ramach bieżącej pracy UG i Starostwa
4.	Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów szczególnie wrażliwych na zanieczyszczenie wód przed antropopresją i rygorystyczne przestrzeganie tych zapisów	UG Czarnocin	-	-	Zadania wykonywane w ramach bieżącej pracy UG i Starostwa

Długoterminowe cele i kierunki działań z zakresu zaopatrzenia w wodę i gospodarki wodno-ściekowej w gminie Czarnocin.

Długoterminowe cele i kierunki działań władz gminy Czarnocin w zakresie gospodarki wodno-ściekowej są zdeterminowane przyjętymi przez Polskę zobowiązaniami akcesyjnymi. Realizacja wynikających stąd zadań jest o tyle trudna, że ochrona jakości zasobów wód związana z racjonalną gospodarką wodno-ściekową jest jednym z najbardziej istotnych elementów polityki ekologicznej Unii Europejskiej. Wdrażana w Polsce już od czasu wejścia w życie ustawy Prawo wodne (Dz.U.238/02 poz.2022) i Prawo ochrony środowiska (Dz.U.62/01 poz.629) wprowadza zasady prawa wspólnotowego w tym zakresie. **Dla władz samorządowych wynikają stąd strategiczne cele, które muszą być zrealizowane do 2015 roku i oznaczają:**

dotrzymywanie dopuszczalnych standardów jakości wód,

budowę kanalizacji ściekowej oraz dotrzymywanie normatywnych wymagań dla ścieków i innych zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska wodnego.

Najistotniejsze więc będzie realizowanie obowiązków wynikających z wymagań dyrektyw dotyczących:

- **oczyszczania ścieków komunalnych – Dyrektywa 91/271/EWG**, która wprowadza obowiązki:

budowy do 31 grudnia 2005 roku systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków we wszystkich aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) większej od 2000.

Przez RLM (jednego równoważnego mieszkańca) – **rozumie się ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażony jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen w ilości 60 g tlenu na dobę** (Prawo wodne, art. 43, pkt.2).

Z uwagi na wysokie koszty inwestycyjne wykonanie wymagań tej dyrektywy jest niemożliwe. Dlatego Polska uzyskała okresy przejściowe, które w odniesieniu do warunków demograficznych gminy Czarnocin dotyczą:

- **w stosunku do obowiązku budowy systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków:**

10 letni okres (do 31.12.2015 r.) w odniesieniu do aglomeracji o wielkości 2000 do 10 000 RLM.

W gminie RLM wynosi 4916, co wynika z następujących obliczeń:

$BZT_5 = 107675 \text{ kg/rok} = 295000 \text{ g/dobę}$ (wartość z założeń „Koncepcji kanalizacji...”)

$1 \text{ RLM} = 60 \text{ g BZT}_5 / \text{dobę}$

Ilość RLM dla gminy = $295000 : 60 = 4916$

- **ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany – Dyrektywa 91/676/EWG**, która wprowadza obowiązki:
 - wyznaczenie obszarów tzw. stref wrażliwych (o stężeniu azotanów ponad 50 mgN/dm³),
 - przygotowanie planów ograniczających m.in. stosowanie nawozów azotowych mineralnych i naturalnych łącznie do 170 kg N/ha,
 - posiadanie szczelnych zbiorników na odchody zwierzęce o pojemności wystarczającej na ich magazynowanie w okresie gdy nie mogą być one wprowadzane na pola uprawne. **Obowiązująca w Polsce ustawa o nawozach i nawożeniu (Dz. U. 2000, Nr 89 poz. 991) nakazuje zainstalowanie takich zbiorników do 2008 roku we wszystkich gospodarstwach rolnych posiadających zwierzęta.** Ich pojemność musi pozwalać na magazynowanie odchodów przez co najmniej cztery miesiące.
- **standardów jakości wód – Dyrektywa 91/676/EWG (jakość wód powierzchniowych będących źródłem wody pitnej), Dyrektywa 76/160/EWG (normy dla wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych), Dyrektywa 78/659/EWG (jakość wód niezbędna dla ryb), Dyrektywa 79/923/EWG (jakość wód niezbędna dla skorupiaków), Dyrektywa 98/83/EC (jakość wód do picia).** Dyrektywy te staną się obowiązującym prawem od chwili wejścia Polski do UE; ponieważ większość zapisów jest spełniona przez nasz kraj toteż nie ma tu okresów przejściowych. Nie wynikają z nich jakieś nadzwyczajne zadania dla samorządów.

Stąd uznano za najważniejsze do zrealizowania następujące zadania inwestycyjne: budowa kanalizacji ściekowej zgodnie z „Koncepcją kanalizacji...”

Przedstawione powyżej zadania do wykonania w ramach prowadzonej przez gminę ochrony wód przed zanieczyszczeniem poprzez racjonalną gospodarkę ściekami komunalnymi powinny zostać zrealizowany w perspektywie do 2015 roku.

Ponadto dla osiągnięcia celów strategicznych będzie konieczne, poza wyżej wymienionymi, ukierunkowanie działań samorządu gminnego w następujący sposób:

- przygotowanie i wdrożenie programu wsparcia dla budowy zbiorników i płyt gnojowicowych dla hodowców zwierząt (*termin realizacji do końca 2008r.*),
- promocja i edukacja w zakresie działań zgodnych z ekologicznymi praktykami rolniczymi,
- obecnie kontrola nieszczelnych szamb, po wybudowaniu sieci kanalizacyjnej stała kontrola jej stanu,

Jakość wód zależy również od stanu i utrzymania sieci i urządzeń wodociągowych, stąd więc wynikają następujące kierunki działań:

- racjonalizacja gospodarki przestrzennej w strefach i wokół stref ochronnych ujęć wód,
- likwidacja nieczynnych ujęć wód, nieużytkowanych przydomowych studni,
- kontrola stanu sieci wodociągowej i jej ewentualna modernizacja.

7.2.3. Powietrze atmosferyczne

Tab. 15. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego w gminie Czarnocin

Lp	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
<i>Przedsięwzięcia inwestycyjne</i>					
1.	Budowa gazociągu (termin rozpoczęcia – 2006 rok)	UG Czarnocin	-	kredyt, NFOŚiGW, budżet gminy, wkład mieszkań-	koordynowane

				ców	
Propozycje przedsięwzięć pozainwestycyjnych					
2.	Sporządzenie gminnej inwentaryzacji najważniejszych źródeł niskich emisji: związanych z systemami ogrzewania związanych z zakładami przemysłowymi, rzemieślniczymi, naprawczymi i usługowymi	UG Czarnocin/Sta-rostwo	15	budżet gminy przy wsparciu Starostwa	koordynowane (jako część zadania powiatowego)
3.	Opracowanie ekspertyzy wskazującej optymalne rozwiązania dotyczące modernizacji (zmiany) dotychczasowych systemów ogrzewania uwzględniającej uwarunkowania lokalne, rodzaje ogrzewanych obiektów, przewidywane tendencje na rynku paliw) oraz możliwość stosowania odnawialnych surowców energetycznych.	UG Czarnocin/Sta-rostwo	10	budżet powiatu	koordynowane (jako część zadania powiatowego)
4.	Opracowanie gminnego programu termoizolacyjnej modernizacji budynków (ze wskazaniem kolejności przedsięwzięć).	UG Czarnocin	10	budżet gminy przy wsparciu budżetu powiatu	własne (jako część zadania powiatowego)

Długoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego w gminie Czarnocin

Podstawowym celem będzie likwidacja źródeł niskich emisji zanieczyszczeń powietrza związanych z lokalnymi systemami ogrzewania (gospodarstwa domowe opalane węglem). Gospodarka cieplna należy bowiem do najpoważniejszych źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza w gminie. Działania w kierunku ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza dotyczyć powinny także niektórych zakładów – przemysłowych, rzemieślniczych, naprawczych.

W działaniach na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń powietrza emitowanych przez gospodarkę ciepłą wyróżnić można dwa komplementarne kierunki:

energooszczędność poprzez termoizolacyjne modernizacje budynków mieszkalnych, publicznych i innych.

W przedsięwzięciach termoizolacyjnych, realizowanych przez gminę lub właścicieli budynków, współudział (w tym finansowy) mógłby mieć także powiat.

modernizacja systemów ogrzewania, w szczególności indywidualnych palenisk domowych.

W odniesieniu do indywidualnych systemów ogrzewania zadanie to będzie realizowane głównie przez właścicieli budynków (także dla podwyższenia komfortu i uzyskania odczuwalnych oszczędności finansowych). Nie sposób tu jednak jednoznacznie wskazać określone rozwiązania, gdyż w gospodarce cieplnej duże znaczenie mają uwarunkowania rynkowe. Rozwój centralnych systemów na większą skalę nie ma w gminie przyszłości. Z kolei sens gazyfikacji stać może pod znakiem zapytania w kontekście niepewności co do zabezpieczenia zaopatrzenia kraju w gaz i wysokości jego ceny (raczej wzrastająca wobec silnego zmonopolizowania kierunku importu tego surowca). Warto by jednak podjąć rozważania nad rozpowszechnieniem niekonwencjonalnych źródeł energii cieplnej oraz

stosowaniem biopaliw w oparciu o miejscowe surowce rolnicze (jako odnawialne źródła energii).

Tak więc jako długoterminowe kierunki działań na rzecz poprawy stanu czystości powietrza w gminie wskazać można:

opracowanie programu i harmonogramu przedsięwzięć termoizolacyjnych oraz ich sukcesywna realizacja; *realizator: gmina (programy) przy ewentualnym współudziale powiatu, a w zakresie realizacji: właściciele/zarządcy budynków przy współudziale gminy i powiatu z wykorzystaniem środków z Funduszu Termoizolacji Banku Gospodarczego Krajowego*
sukcesywna modernizacja lokalnych systemów ogrzewania; *realizator: właściciele/zarządcy obiektów przy wyparciu gminy.*

7.2.4. Ochrona przyrody

Organami administracji w zakresie ochrony przyrody są (Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16.10.1991 r ze zmianami, Dz.U. Nr 92, poz. 880 z 16.04.2004 r):

- minister właściwy do spraw środowiska
- wojewoda przy pomocy wojewódzkiego konserwatora przyrody

Zadania strategiczne z dziedziny ochrony przyrody

- ciągła ochrona komponentów systemu obszaru i obiektów prawnie chronionych: otulina Kozubowskiego Parku Krajobrazowego, pomnik przyrody, parki podworskie, zabytki architektoniczne, lasy szczególnie chronione (lasy wodochronne), stanowiska archeologiczne,
- wykonanie inwentaryzacji gminy w celu rozpoznania walorów przyrodniczych
- zwiększenie powierzchni obszarów zieleni, szczególnie zieleni wysokiej - we wszystkich jej kategoriach - parkach, zieleni wiejskiej, pasach zieleni wzdłuż dróg, zadrzewień śródpolnych, itp.
- zwiększenie nasycenia zielenią już istniejących obszarów (poza lasami) poprzez dosadzenie dodatkowych drzew, krzewów, roślinności okrywowej, zielnej, traw, poprzez pozostawienie części odnowień naturalnych (drzew – samosiejek), odrostów.
- stosowanie zieleni jako barier odgradzających domy, szkoły, parki itp. od ruchliwych szlaków komunikacyjnych.
- zielen komponowaną (parki, ogrody) należy zachować w granicach historycznych, nie należy dokonywać podziałów własnościowych;
- opracowanie projektu szlaków turystycznych, rowerowych oraz ścieżek dydaktycznych,
- działania edukacyjne - promowanie idei ochrony przyrody: w tym wydawanie materiałów propagandowych - albumów, folderów, ulotek itp.
- odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i kulturowych bez uszczerbku dla środowiska,
- rozbudowa infrastruktury technicznej i małej infrastruktury turystycznej, służącej ochronie przyrody.

Realizacja w/w zadań nie wymaga ustalania ram czasowych i 2004-2007 oraz 2007-2015.

7.2.5. Złoża surowców mineralnych

Tab. 16. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu gospodarki surowcami mineralnymi w gminie Czarnocin

Lp	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
<i>Propozycje przedsięwzięć</i>					
1.	Inwentaryzacja, likwidacja i rekultywacja „dzikich” punktów eksploatacji kopalin	UG Czarnocin	4	PFOŚiGW	koordynowane
2.	Rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	koncesjonariusz	-	koncesjonariusz	prywatne

Długoterminowe cele i kierunki działań z zakresu gospodarki surowcami mineralnymi w gminie Czarnocin

Zasady korzystania z kopalin uregulowane są przepisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 r. (Dz.U.Nr27, poz.96. ze zm.), która jest zgodna z europejskim prawem ochrony środowiska. Ustawa ujmuje zagadnienia związane z własnością kopalin, użytkowaniem oraz koncesjonowaniem. Ustawa nawiązuje również do ochrony środowiska, w tym złóż kopalin i wód podziemnych, w związku z wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem surowców mineralnych. **Kompetencje i zadania gminy w tym zakresie są następujące:**

- **wydawanie opinii w sprawie wydania koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin (postanowienie);**
- **wydawanie opinii w sprawie wydania koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż (postanowienie);**
- **żądanie nieodpłatnego udostępnienia informacji geologicznej (decyzja);**
- **uwzględnianie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego udokumentowanych złóż kopalin i wód podziemnych w granicach ich projektowanych stref ochronnych;**
- **możliwość odstąpienia od sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego dla kopalin pospolitych (decyzja);**
- **uzgodnienie planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego (postanowienie);**
- **ponoszenie 50% kosztów sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego.**

Głównym celem w zakresie gospodarki surowcami mineralnymi do 2011 roku jest **ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin użytecznych** na terenie gminy Czarnocin. Osiągnięcie powyższego celu umożliwi realizacja zadań określonych przez ustawę Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.Nr27, poz.96. ze zm.). Ponadto, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U.Nr62,poz.627. z zm.) **należy podjąć działania mające na celu rekultywację obszarów poeksploatacyjnych. W świetle niniejszej ustawy obowiązek rekultywacji samego wyrobiska oraz powierzchni ziemi, która uległa przekształceniom w wyniku prowadzenia powierzchniowej eksploatacji kruszywa spoczywa na użytkownikach złóż.**

Ochrona złóż surowców mineralnych wymaga **inwentaryzacji "dzikich" miejsc eksploatacji, ich likwidacji i rekultywacji.**

7.2.6. Hałas i pola elektromagnetyczne

Hałas

Tab. 17. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przed hałasem w gminie Czarnocin.

Lp	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
<i>Przedsięwzięcia inwestycyjne</i>					
1.	Budowa i modernizacja dróg gminnych: Stropieszyn, Swoszowice, Cieszkowy, Mikołajów, Czarnocin, Mękarzowice, Opatkowiczki, Kolosy, Zagajów, Cieszkowy – Probołowice, Michałowice, Budziszowice, Krzyż – Dębiany, Ciuślice, Bieglów, Zagaje Stradowskie, Stradów	UG Czarnocin	całość 1150 (2004 – 350; 2005 – 350; 2006 – 450)	budżet gminy	własne
<i>Propozycje przedsięwzięć pozainwestycyjnych</i>					
2.	Uczestniczenie (np. poprzez zaproponowanie do monitorowania dróg wojewódzkich nr 770 i nr 776) w okresowym monitorowniu przez WIOŚ poziomu hałasu	UG Czarnocin	-	-	koordynowane

Długoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przed hałasem w gminie Czarnocin

Jako długoterminowe kierunki działań w zakresie ograniczenia uciążliwości hałasowych wskazać można:

sukcesywną modernizację odcinków dróg; *przedsięwzięcia takie miałyby także istotne znaczenie dla usprawnienia ruchu i wzrostu bezpieczeństwa;*

wprowadzenie systemu okresowych pomiarów natężenia hałasu na drodze wojewódzkiej nr 770 i nr 776 (*powiat*);

lokalizacja obiektów i zakładów, z których emisja hałasu nie może być wyeliminowana lub istotnie ograniczona na terenach przeznaczonych dla skoncentrowanej działalności gospodarczej (bez funkcji mieszkaniowej i innych funkcji ekonomicznych); takie tereny powinny być wyznaczone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Pola elektromagnetyczne

Zagrożenie niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym na terenie gminy jest zagadnieniem marginalnym. W tym zakresie nie ma potrzeby opracowywania żadnych programów, wystarczy przestrzegać przepisów prawa – ustawa „Prawo ochrony środowiska”, art. 121 – 124 oraz 234 – 236.

7.2.7. Ochrona lasów

Lasy gminy Czarnocin objęte są programami ochrony przyrody. Dokumenty te sporządziło Nadleśnictwo Pińczów zgodnie z zarządzeniami Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych Nr 30 z 19.12.1994 i Nr 14 z 14.02. 1995 w którym wprowadzono obowiązek sporządzania

programów ochrony przyrody jako obligatoryjnego załącznika do planów urządzenia lasu. Nadleśnictwo Pińczów posiada w/w dokumenty.

Tab. 18. Krótkoterminowe zadania w zakresie ochrony lasów w gminie Czarnocin.

Lp	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
1.	Realizacja gminnego programu zalesień	Nadleśnictwo Pińczów	0,8 - 1 / 1 ha razem z sadzonkami	użytkownik gruntu pod zalesienie	prywatne

Długoterminowe zadania w zakresie ochrony lasów w gminie Czarnocin

- Sukcesywna realizacja programu zalesień.
- Ochrona zasobów leśnych przez racjonalne ich użytkowanie i bieżące odnawianie; reprodukcja lasu w sposób zapewniający jego wszechstronną użyteczność.
- Zwiększanie liczby gatunków drzew, krzewów, roślinności zielnej, traw, stwarzanie warunków do życia większej liczbie gatunków zwierząt.

W gospodarce leśnej największe znaczenie powinny mieć działania zmierzające do zachowania lub odtworzenia pełnej złożoności ekosystemów leśnych i różnorodności biologicznej lasów. Działania te powinny obejmować:

- ochronę, a także odtworzenie różnorodności biologicznej w zasobach leśnych;
- dążenie do odtworzenia biocenoz leśnych zgodnych z siedliskiem;
- zwiększenie biologicznej odporności lasów i zachowanie zdolności samoregulujących ekosystemów leśnych;
- zachowanie puli genowej dziko żyjących gatunków roślin i zwierząt;
- kształtowanie oparte na wzorach naturalnych, wielofunkcyjnych zbiorowisk leśnych, wzbogacenia struktury biologicznej zbiorowisk zubożonych oraz tworzenie zbiorowisk zastępczych na terenach zdegradowanych;
- restytucję zniekształconych i zdegradowanych zbiorowisk leśnych;

W pracach leśnych priorytet powinny mieć działania zmierzające do ochrony cennych komponentów biocenoz poprzez:

- pielęgnację drzewostanów w aspekcie utrzymania lasu zdrowego i zróżnicowanego gatunkowo;
- kompleksową ochronę drzewostanów przed czynnikami szkodliwymi i pośrednimi skutkami obecności człowieka w lesie;
- ochronę polan śródleśnych przez sukcesją leśną;
- unikanie zalesiania terenów przyrodniczo cennych jak podmokłe łąki i pastwiska, łąki i pastwiska z rzadkimi zespołami roślinnymi lub licznymi gatunkami chronionymi roślin lub też łąki cenne jako miejsca lęgowe ptaków;
- wykorzystanie akcji zalesień do budowy lub wzmocnienia istniejących korytarzy ekologicznych;
- skoncentrowanie zalesienia na porzuconych gruntach ornych;

7.2.8. Edukacja ekologiczna

Nie pomogą najlepsze programy, strategie i plany jeżeli każdy obywatel nie stworzy wokół siebie kręgu czystości. Ochrona środowiska nie składa się z samych wielkich projektów za ogromne środki finansowe, których nam tak brakuje, ale również z drobnych poczynań i inicjatyw proekologicznych na szczeblu gminy czy sołectwa, administracji osiedla czy pojedynczego bloku.

Edukacja ekologiczna polega zatem na dotarciu do każdego członka lokalnej społeczności z programem zasad przestrzegania ogólnej czystości. Wymaga również tworzenia przez władze administracyjne odpowiednich warunków do jej utrzymania. Jeśli sołtys wsi widzi, że lasy wokół wsi są zaśmiecone, to musi na to zareagować, ale również musi sobie postawić pytanie dlaczego ludzie wywożą śmieci do lasu, a gmina musi natychmiast podjąć stosowne działania.

Konkretne inicjatywy programów edukacji ekologicznej muszą zatem powstawać na najniższych szczeblach: w domach rodzinnych, szkołach, zakładach pracy, jednostkach administracji państwowej. Bardzo dobrze byłoby, gdyby udało się do propagowania edukacji ekologicznej zaprosić Kościół.

Z informacji uzyskanych w gminie wynika, że wszelkie działania w zakresie edukacji ekologicznej skierowane są przede wszystkim do dzieci i młodzieży szkolnej i polegają one głównie na:

prowadzeniu zajęć z ekologii w szkołach, na których to omawiane są głównie zalety selektywnej zbiórki i segregacji odpadów oraz aspekty ekologiczne i ekonomiczne wtórnego wykorzystanie odpadów,

organizowaniu kółek ekologicznych i konkursów ekologicznych w szkołach, rajdów ekologicznych, uczestnictwie w akcji sprzątania świata, która organizowana jest w Polsce od wielu lat i cieszy się dość dużym zainteresowaniem, ale niestety tylko wśród dzieci i młodzieży.

W dobie wejścia Polski do Unii Europejskiej na terenie gminy odbywa się szereg szkoleń dla rolników prowadzonych przez WODR z Modliszewic (filia w Kazimierzy Wielkiej) z zakresu możliwości wykorzystania środków pomocowych UE oraz różne kursy z zakresu rolnictwa ekologicznego dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców gminy.

Poprzez edukację dzieci i młodzieży szkolnej można dotrzeć z problemami ekologicznymi do największej liczby mieszkańców na terenie powiatu, ale zdaniem naszym należy poczynić również działania w kierunku zwiększenia świadomości ekologicznej wśród starszego społeczeństwa (szkolenia urzędników, radnych, nauczycieli, sołtysów, rolników, przedsiębiorców) i to stanowi główne zadanie dla administracji samorządowej na szczeblu powiatu.

Do tych zadań należy wykorzystać środki pochodzące z powiatowego funduszu ochrony środowiska.

8. Struktura zarządzania środowiskiem i monitoring jego stanu

1.14. Struktura zarządzania środowiskiem

Reforma ustrojowa państwa (01.01.1999 r.) wprowadziła zmiany w strukturze organizacyjnej ochrony środowiska. Funkcjonuje ona na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Struktura ta nie ma charakteru ściśle hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe, a dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Do organów ochrony środowiska należą:

Na poziomie gminy (miasta) wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Rozpatrują oni sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Na poziomie powiatu – starosta. Wydaje decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko (spis decyzji poniżej), sprawujący nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami

wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej;

Na poziomie województwa – wojewoda. Wydaje decyzje analogiczne do starosty, ale w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających obligatoryjnie raportu o oddziaływaniu na środowisko, obejmuje ochroną konserwatorską cenne formy ochrony przyrody, realizuje zadania z zakresu łowiectwa, nadzoru nad lasami prywatnymi;

Marszałek Województwa - zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych, uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa i program ochrony środowiska, sprawuje kontrolę nad WFOŚiGW;

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska;

Na szczeblu krajowym - Minister Środowiska. Odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw z zakresu ochrony środowiska i rozporządzeń wykonawczych.

Nowy podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania decyzji. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

1.15. Monitoring środowiska

Obecnie w województwie świętokrzyskim monitoring jakości środowiska prowadzony jest w ramach sieci punktów krajowych i regionalnych. Badania jakości wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, gleb, hałasu oraz stanu gospodarki odpadami, a także ochrony przyrody prowadzone są pod koordynacją Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach.

Należy podjąć działania w celu utworzenia na terenie gminy punktów, w których byłyby prowadzone pomiary stanu środowiska. Obecnie na terenie gminy znajduje się tylko jeden punkt monitoringu wód podziemnych i żaden punkt monitoringu powietrza.

W celu przybliżenia mieszkańcom gminy informacji dotyczących jakości środowiska, w którym oni żyją należałoby w perspektywie 2 lat utworzyć stronę tematyczną w internecie oraz przybliżyć te zagadnienia na łamach prasy. Informacje te powinny ponadto obejmować bazę danych o obiektach korzystających ze środowiska i wpływających na nie, bazę danych o projektach dotyczących ochrony środowiska.

1.16. Zadania organów gmin

1.16.1. Ochrona powietrza /kompetencje ustalone ustawą – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 627)/

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

Przyjmowanie zgłoszeń instalacji niewymagających pozwolenia emisyjnego (dotyczy instalacji, z których dokonywana jest emisja gazów lub pyłów do powietrza wskazanych w rozporządzeniu MŚ z dnia 20 listopada 2001 r. /Dz.U. Nr 140, poz. 1585/); forma prawna: zgłoszenie do wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 152 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Instrumenty kontroli bieżącej:

Odbieranie od prowadzących instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska wyników pomiarów mających szczególne znaczenie ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kontroli wielkości emisji; forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 149;

Nakładanie na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia (w ramach zwykłego korzystania ze środowiska) obowiązku prowadzenia pomiarów wielkości emisji, jeśli nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 150 ust. 1;

Ustalanie wymagań w zakresie ochrony środowiska (w ramach zwykłego korzystania ze środowiska) dotyczących eksploatacji instalacji; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 154 ust. 1;

Nakazywanie osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie wykonania czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 363 ustawy – Prawo ochrony środowiska;

Sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością wójta (burmistrza lub prezydenta); forma prawna: czynności materialno-techniczne wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 379 ust. 3, 4 i 5.

1.16.2. Gospodarka wodna i ochrona wód /kompetencje ustalone ustawą – Prawo wodne (Dz. U. 2001, Nr 115 poz. 1229) oraz ustawą – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 1229)/

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

⇒ Przyjmowanie zgłoszeń instalacji niewymagających pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi (dotyczy przydomowych oczyszczalni w świetle rozporządzenia MŚ z dnia 20 listopada 2001 r. /Dz.U. Nr 140, poz. 1585/); forma prawna: zgłoszenie – art. 152 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Instrumenty kontroli bieżącej:

⇒ Nakazywanie właścicielowi gruntu przywrócenie stanu pierwotnego wody lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 29 ust. 3 Prawa wodnego;

⇒ Zatwierdzanie ugody w sprawie zmiany stanu wody na gruncie; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 30 ust. 2 Prawa wodnego;

⇒ Wyznaczanie części nieruchomości umożliwiającej dostęp do wody objętej powszechnym korzystaniem z wody; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 28 ust. 2 Prawa wodnego;

⇒ Odbieranie od prowadzących instalację objętą wymogiem zgłoszenia wyników pomiarów mających szczególne znaczenie ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kon-

- troli wielkości emisji; forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 149 ustawy – Prawo ochrony środowiska;
- ⇒ Nakładanie na prowadzącego przydomową oczyszczalnię ścieków obowiązku prowadzenia pomiarów wielkości emisji, jeśli nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 150 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska;
- ⇒ Ustalanie wymagań w zakresie ochrony środowiska dotyczących eksploatacji przydomowej oczyszczalni ścieków; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 154 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska;
- ⇒ Nakazywanie osobie fizycznej eksploatującej oczyszczalnię przydomową w ramach zwykłego korzystania ze środowiska wykonania czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 363 ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Instrumenty planowe:

- ⇒ Brak

1.16.3. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gruntów rolnych i leśnych /kompetencje ustalone ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 1995, Nr 16 poz. 78)/

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

- Obejmowanie ochroną niektórych gruntów rolnych zaliczonych do klas IV, IVa i IVb, wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 12).

Instrumenty kontroli bieżącej:

- ⇒ Nakazywanie właścicielowi gruntów w oznaczonym terminie zniszczenia określonych upraw, przemieszczenia zwierząt poza obszar ograniczonego użytkowania lub dokonanie ich uboju - forma prawna: decyzja wójta (art. 16);
- ⇒ Nakazywanie właścicielowi gruntów wykonania w oznaczonym terminie odpowiednich zabiegów w związku z wystąpieniem z winy właściciela określonych form degradacji gruntów - w tym również spowodowanej nieprzestrzeganiem przepisów o ochronie roślin uprawnych przed chorobami, szkodnikami i chwastami- forma prawna: decyzja wójta (art. 15).

Instrumenty planowe:

Zatwierdzanie planów gospodarowania na gruntach położonych na obszarach ograniczonego użytkowania, istniejących wokół zakładów przemysłowych - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 16).

1.16.4. Rolnictwo i łowiectwo /kompetencje ustalone ustawą o ochronie roślin uprawnych (Dz. U. 1995, Nr 90 poz. 446) i ustawą Prawo łowieckie (Dz. U. 1995, Nr 147 poz. 713)/

Instrumenty kontroli bieżącej:

- Wydawanie poleceń w przypadku zagrożenia fitosanitarnego Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa - forma prawna: decyzja wójta (art. 49a ustawy o ochronie roślin uprawnych);

Współdziałanie z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich w sprawach związanych z ich zagospodarowaniem - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 11 ustawy Prawo łowieckie).

1.16.5. Ochrona przyrody /kompetencje ustalone ustawą o ochronie przyrody (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 617)/

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

- ⇒ Wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej cel publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu (wymaga uzgodnienia z właściwym wojewodą) - forma prawna: decyzja wójta (art. 36a ustawy o ochronie przyrody);
- ⇒ Wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości - forma prawna: decyzja wójta (art. 47e ustawy o ochronie przyrody);
- ⇒ Tworzenie parków gminnych - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 34a ustawy o ochronie przyrody);
- ⇒ Tworzenie form ochrony przyrody - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 34 ustawy o ochronie przyrody).

Instrumenty kontroli bieżącej:

Informowanie ministra właściwego do spraw środowiska o wydaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej cel publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 36a ustawy o ochronie przyrody);

Informowanie zarządu ogrodu botanicznego lub zoologicznego o zamiarze wydania decyzji w sprawie ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu inwestycji przewidzianej do realizacji w pobliżu ogrodu botanicznego lub zoologicznego - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 46 ust. 7 ustawy o ochronie przyrody);

Instrumenty represyjne:

Wymierzanie kar pieniężnych za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów, spowodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew - forma prawna: decyzja wójta (art. 47k ustawy o ochronie przyrody).

1.16.6. Ochrona przed hałasem i polami elektromagnetycznymi /kompetencje ustalone ustawą – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 627)/

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

brak.

Instrumenty kontroli bieżącej:

- ⇒ Odbieranie od prowadzących instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska wyników pomiarów mających szczególne znaczenie ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kontroli wielkości emisji; forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 149;

- ⇒ Nakładanie na prowadzącego instalacje lub użytkownika urządzenia (w ramach zwykłego korzystania ze środowiska) obowiązku prowadzenia pomiarów wielkości emisji, jeśli nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 150 ust. 1;
- ⇒ Ustalanie wymagań w zakresie ochrony środowiska (w ramach zwykłego korzystania ze środowiska) dotyczących eksploatacji instalacji; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 154 ust. 1;
- ⇒ Nakazywanie osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie wykonania czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko; forma prawna: decyzja wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) – art. 363 ustawy – Prawo ochrony środowiska;
- ⇒ Sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością wójta (burmistrza lub prezydenta); forma prawna: czynności materialno-techniczne – art. 379 ust. 3, 4 i 5;

Instrumenty planowe:

⇒ brak.

1.16.7. Gospodarowanie przestrzenią /kompetencje ustalone ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2003, Nr 80 poz. 717) /

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

Wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu - forma prawna decyzja wójta (art. 4).

Instrumenty kontroli bieżącej:

- ⇒ Nakazywanie wstrzymania użytkowania terenu lub przywrócenie poprzedniego sposobu zagospodarowania - forma prawna: decyzja wójta (art. 59);
- ⇒ Pobieranie opłat z tytułu renty planistycznej - forma prawna: decyzja wójta (art. 36).

Instrumenty planowe:

- Podejmowanie uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 14);
- Sporządzanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego gminy - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 9);
- Zatwierdzanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego gminy - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 9);
- Sporządzanie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 15);
- Zatwierdzanie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie zadań samorządowych - forma prawna: uchwała rady gminy (art.);
- Podawanie do publicznej wiadomości o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego gminy oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 11 i art. 17);
- Prowadzenie rejestru miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wniosków o ich sporządzenie lub zmianę oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 31, art. 57 i art. 67);

Analizowanie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 32);

Instrumenty pośredniego oddziaływania:

⇒ Powoływanie gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej - forma prawna: zarządzenie wójta (art. 8).

1.16.8. Gospodarowanie odpadami /kompetencje ustalone ustawą o odpadach (Dz. U. 2001, Nr 62 poz. 628), ustawą o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej(Dz. U. 2001, Nr 63 poz. 639) oraz ustawą o utrzymaniu porządku i czystości w gminie (Dz. U. 1996, Nr 132 poz. 622)/

Ze względu na specyfikę problematyki odrębnego omówienia wymagają ogólne zadania gmin. Zostały one określone w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Nie zostały przypisane konkretnym organom, które wykonują je w ramach swych zróżnicowanych kompetencji. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym rada gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym a wójt organem wykonawczym. Gminy:

tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych,

zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych, stacji zlewnych, w przypadku gdy podłączenie wszystkich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty, instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części oraz szaleatów publicznych,

zapobiegają zanieczyszczeniu ulic, placów i terenów otwartych, w szczególności przez zbieranie i pozbywanie się błota, śniegu, lodu oraz innych zanieczyszczeń uprzątniętych z chodników przez właścicieli nieruchomości oraz odpadów zgromadzonych w przeznaczonych do tego celu urządzeniach ustawionych na chodniku,

określają wymagania wobec osób utrzymujących zwierzęta domowe w zakresie bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych,

organizują ochronę przed bezdomnymi zwierzętami na zasadach określonych w odrębnych przepisach,

organizują selektywną zbiórkę, segregację oraz magazynowanie odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych, przydatnych do odzysku oraz współdziałają z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w zakresie gospodarowania tego rodzaju odpadami,

zapewniają zbieranie, transport i unieszkodliwianie zwłok bezdomnych zwierząt lub ich części oraz współdziałają z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w tym zakresie,

znakują obszary dotknięte lub zagrożone chorobą zakaźną zwierząt,

utrzymują czystość i porządek na terenach innych niż objęte obowiązkami właścicieli nieruchomości, kierowników budów, przedsiębiorców użytkujących tereny służące komunikacji publicznej oraz zarządców dróg,

zapewniają uprzątnięcie i pozbycie się błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników, jeżeli gmina pobiera opłaty z tytułu postoju lub parkowania pojazdów samochodowych na takim chodniku, oraz zbieranie i pozbycie się odpadów zgromadzonych w urządzeniach do tego przeznaczonych umieszczonych na tym chodniku i utrzymanie tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym,

wykonują obowiązki przejęte od właścicieli nieruchomości.

Ponadto gminy prowadzą ewidencję:

- zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej,
- przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Instrumenty przypisane konkretnym organom:

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

- ⇒ Ustalanie szczegółowych zasad utrzymania porządku i czystości - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 4 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach);
- ⇒ Ustalanie górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za świadczenie usług - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 6 ust. 2 i ust. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach);
- ⇒ Przejmowanie przez gminę obowiązków właścicieli nieruchomości oraz ustalenie stawek opłat za ich wykonywanie - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 6a ust. 1 i ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) - uwaga: po akceptacji mieszkańców wyrażonej w referendum gminnym;
- ⇒ Nakazywanie posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, wskazując sposób wykonania tej decyzji - forma prawna: decyzja wójta (art. 34 ust. 1 ustawy o odpadach);
- ⇒ Wydawanie zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części - dalej zwane świadczeniem usług - forma prawna: decyzja wójta (art. 7 ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach);
- ⇒ Określenie i podanie do publicznej wiadomości wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług; a także określenie obszaru, na którym usługi te mają być świadczone - forma prawna: zarządzenie wójta (art. 7 ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

Instrumenty kontroli bieżącej:

- Sprawowanie nadzoru nad wykonaniem obowiązków właścicieli nieruchomości, kierowników budów, przedsiębiorców użytkujących tereny służące komunikacji publicznej oraz zarządców dróg - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 5 ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach);
- Cofanie zezwolenia na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności polegającej na świadczeniu usług, jeżeli przedsiębiorca mimo wezwania narusza jego warunki - forma prawna: decyzja wójta (art. 9 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach);
- kreślenie zakresu i sposobu wykonywania obowiązków przedsiębiorcy w zakresie wymagań sanitarnych i ochrony środowiska w wypadku wygaśnięcia lub cofnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie świadczenia usług - forma prawna: decyzja wójta (art. 9 ust. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach);
- Przekazywanie marszałkowi województwa oraz wojewódzkiemu funduszowi ochrony środowiska i gospodarki wodnej roczne sprawozdania zawierającego informacje o rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych zebranych przez gminę (związek gmin) lub

podmiot działający w ich imieniu, rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych przekazanych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w ich imieniu do odzysku i recyklingu, wydatkach poniesionych na te działania - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 35 ust. 1 i ust. 3 ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej); Sporządzanie roczne sprawozdania zawierającego informacje o rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych zebranych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w ich imieniu, rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych przekazanych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w ich imieniu do odzysku i recyklingu, wydatkach poniesionych na te działania (art. 35 ust. 1 i ust. 3 ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej); Przechowywanie przez 5 lat dokumentów potwierdzających przekazanie odpadów opakowaniowych do odzysku i recyklingu - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 35 ust. 2 ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej).

Instrumenty planowe:

- ⇒ Uchwalanie gminnego planu gospodarki odpadami będącego częścią gminnego programu ochrony środowiska - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 18 ust. 1 ustawy POŚ i art. 14 ustawy o odpadach);
- ⇒ ***Opracowanie gminnego planu gospodarki odpadami - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 14 ust. 5 ustawy o odpadach);***
- ⇒ ***Składanie radzie gminy, co 2 lata, sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami - forma prawna: czynność materialno-techniczna wójta (art. 14 ust. 13 ustawy o odpadach).***

9. Źródła finansowania

„Wdrażanie niniejszego „Programu...” będzie możliwe m.in. dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania zadań proekologicznych są fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety gmin i budżet centralny. **Jednakże, największy ciężar finansowania inwestycji w infrastrukturze ochrony środowiska pozostaje na barkach gmin, często, ze względu na brak środków własnych, poprzez zaciąganie kredytu w bankach i międzynarodowych instytucjach finansujących.**

Zaangażowania największych środków finansowych na terenie gminy będzie wymagała realizacja inwestycji, głównie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami. **Fundusze ochrony środowiska** gromadzą wpływy z opłat, uiszczane przez podmioty gospodarcze za korzystanie ze środowiska (emisje zanieczyszczeń do powietrza, zrzut ścieków, pobór wody, składowanie odpadów) oraz kar nakładanych za przekraczanie wymogów ochrony środowiska (funkcjonują na czterech poziomach administracji — Narodowy, Wojewódzki, powiatowe i gminne). Zebrane środki fundusze przeznaczają na dofinansowanie, głównie w formie dotacji i preferencyjnych pożyczek, proekologicznych przedsięwzięć podejmowanych przede wszystkim przez samorządy lokalne. Jednakże, rola funduszy powinna ulec zmianie w kierunku koncentracji środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE.

Fundusze przedakcesyjne będące aktualnie do dyspozycji:

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW) obok programu SAPARD jest drugim z dużych programów, jakie mają wesprzeć restrukturyzację obszarów wiejskich w Polsce. Okres trwania programu przewidziano na lata 2000–2004 r.

Jedną z dziedzin, które są wspierane z tego Programu jest infrastruktura techniczna, w tym: budowa systemów wodociągowych dla gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw, budowa systemów kanalizacji i utylizacja ścieków, budowa systemów zarządzania odpadami stałymi, łącznie z wyposażeniem do zbierania i utylizacji odpadów. Wysokość dofinansowania projektów infrastrukturalnych wynosi do 30% wartości brutto w wypadku projektów wodociagowych oraz do 50% wartości przy pozostałych projektach. Decyzję odnośnie wyboru beneficjentów zostały podjęte przez Regionalny Komitet Sterujący

Zgodnie z decyzjami Komisji Europejskiej zawartymi w Agendzie 2000 wsparcie finansowe Wspólnot Europejskich dla krajów kandydujących z Europy Środkowo-Wschodniej jest przekazywane – obok kredytów Europejskiego Banku Inwestycyjnego — w formie trzech instrumentów finansowych: ISPA, SAPARD oraz Phare.

Fundusz ISPA ma przyczynić się do lepszego przygotowania krajów stowarzyszonych do członkostwa w UE w dziedzinie gospodarczej infrastruktury, a w szczególności w sektorach ochrony środowiska i transportu. Każda inwestycja zgłaszana do dofinansowania z tego funduszu musi rygorystycznie spełniać wszystkie normy i standardy techniczne oraz ekologiczne obowiązujące w UE. Koszt całkowity przedsięwzięcia nie powinien być mniejszy niż 5 mln euro, a więc preferowane są większe inwestycje. Wsparcie udzielane jest przede wszystkim w formie dotacji bezpośredniej. Dofinansowanie może pokryć do 85% udziału wszystkich środków publicznych. Program ISPA zarządzany jest przez Komisję Europejską, a za jego realizację w sektorze środowiska w Polsce odpowiadają Ministerstwo Środowiska oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

SAPARD jest programem pomocy Unii Europejskiej dla rolnictwa i obszarów wiejskich dla państw Europy Środkowej i Wschodniej ubiegających się o członkostwo w Unii. Głównym zadaniem programu pomocy przedakcesyjnej SAPARD jest wspieranie rozwoju rolnictwa i zrównoważonego rozwoju wsi. Działania i projekty współfinansowane przez UE mają pomóc w rozwiązywaniu problemów związanych z dostosowywaniem tego sektora do jej wymogów oraz przyspieszyć proces wprowadzania dorobku prawnego Wspólnot Europejskich w zakresie Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) i instrumentów polityki związanych z obszarami wiejskimi. Jednym z działań, które otrzymują wsparcie z tego programu jest „rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich”. W ramach tego działania pomoc będzie przyznawana na zaopatrzenie w wodę wraz z uzdatnianiem, poprawę warunków sanitarnych wsi poprzez budowę systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków, zwiększenie ilości gospodarstw wiejskich objętych systemem zagospodarowania odpadów

O ile programy ISPA, SAPARD i PAOW są skoncentrowane sektorowo (ochrona środowiska, rozwój infrastruktury transportowej i obszarów wiejskich), o tyle program Phare wspiera działania głównie o charakterze regionalnym i horyzontalnym — z naciskiem na przygotowanie do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Program Phare - Spójność Gospodarcza i Społeczna - zasadniczym celem działań podejmowanych w ramach tego programu jest zmniejszenie opóźnień i nierównomierności rozwoju regionów poprzez promowanie aktywności gospodarczej, rozwiązywanie problemów społecznych związanych z rynkiem pracy, restrukturyzacją oraz rozwój infrastruktury. Działania inwestycyjne na rzecz spójności społeczno-gospodarczej programu Phare skierowane są bezpośrednio na poziom regionalny. Powinny zostać także, na tym poziomie zaprogramowane, a następnie zaakceptowane przez władze krajowe.

Każdy projekt otrzymujący wsparcie ze środków Phare musi być współfinansowany z publicznych środków krajowych, czyli z budżetu państwa, budżetu jednostek samorządu terytorialnego lub budżetu innych jednostek sektora finansów publicznych np. z funduszy celowych. Możliwy jest także, udział środków prywatnych. Ponadto, w programie Phare Unia Europejska finansuje tylko projekty o minimalnej wielkości 2 mln euro z budżetu wspólnotowego, co przy maksymalnej wartości współfinansowania z programów unijnych w wysokości 75% kosztów publicznych oznacza, iż projekt musi mieć wartość przynajmniej 2,66 mln euro. Warunkiem skorzystania z Programu Phare jest gotowość dokumentacyjna tzn. studium wykonalności projektu, raport oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz projekt techniczny. W ramach „Programu ochrona środowiska oraz tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju województwa świętokrzyskiego” wygenerowano 4 zadania, które są realizowane z programu Phare 2001. Na realizację inwestycji z tego programu przeznaczono 13,8 mln euro.

Fundusze strukturalne będące do dyspozycji w latach 2004–2006 i w perspektywie:

Typy projektów finansowanych z programu Phare są zbieżne z projektami, które w krajach członkowskich Unii Europejskiej otrzymują wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF), który to fundusz zaliczany jest do Funduszy Strukturalnych UE. Fundusze strukturalne są zasadniczym źródłem finansowania celów polityki Unii. Działalność funduszy Strukturalnych podlega nie tylko ogólnym normom prawa, ale też przepisom szczegółowym. Do elementarnych zasad działania Funduszy Strukturalnych zaliczamy:

koncentrację środków dla osiągnięcia rozwoju,

programowanie, prowadzące do formułowania wieloletnich programów rozwoju, poprzez proces, w ramach którego decyzje przygotowane są drogą układu partnerskiego, proces ten obejmuje kilka etapów, kończących się przejęciem środków przez publicznego albo prywatnego promotora działań,

dodatkowość co oznacza, że pomoc udzielana przez Unię stanowi uzupełnienie wkładu danego państwa członkowskiego, a nie okazję do redukcji tego wkładu,

subsydiarność — pomocniczość, oznacza, że władze wyższego szczebla nie powinny i nie mogą podejmować działań w żadnych sprawach, w których możliwe jest skuteczne osiągnięcie celu na niższym szczeblu.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ma za zadanie promowanie spójności społeczno-gospodarczej poprzez zmniejszanie różnic w poziomie rozwoju pomiędzy regionami oraz uczestnictwo w rozwoju i konwersji regionów borykających się z problemami strukturalnymi. Środki z ERDF przeznaczone są na współfinansowanie m.in. inwestycji infrastrukturalnych, mających zasadnicze znaczenie dla rozwoju gospodarczego (transport, telekomunikacja lub energia), ochronę środowiska (zwłaszcza zarządzanie zasobami wodnymi), inwestycji tworzących nowe miejsca pracy, lokalne projekty rozwojowe oraz wsparcie dla małych firm.

Fundusz Spójności, inaczej nazywany Funduszem Kohezji, to czasowe wsparcie finansowe dla krajów UE, których Produkt Krajowy Brutto na mieszkańca nie przekracza 90% średniej dla wszystkich państw członkowskich. Fundusz Spójności nie należy do funduszy strukturalnych, ale jest elementem polityki strukturalnej. Fundusz Spójności różni się od funduszy strukturalnych m.in. krajowym zasięgiem pomocy a nie regionalnym oraz podejmowaniem finalnej decyzji o przyznaniu środków na dofinansowanie przez Komitet Zarządzający Funduszem Spójności przy Komisji Europejskiej, a nie indywidualnie przez państwo członkowskie. Kompetencją państwa członkowskiego, aplikującego do funduszu jest wskazanie propozycji do dofinansowania. Korzystanie ze środków Funduszu Spójności w Polsce oparte będzie na Strategii Wdrażania Funduszu Spójności utworzonej na podstawie Narodowego

Planu Rozwoju 2004–2006. Częścią składową Strategii Wdrażania Funduszu Spójności na lata 2004–2006 stanowi indykatywna lista projektów „100”, które są przewidziane do realizacji.

Podstawowym celem Funduszu Spójności jest zminimalizowanie różnic między regionami, których poziom ekonomiczny znacznie odbiega od średniej Unii Europejskiej. W ramach tego funduszu mogą być realizowane zadania z zakresu ochrony środowiska, w tym: budowy oczyszczalni ścieków, uzdatniania wody, zagospodarowania odpadów, ochrony atmosfery, ochrony przed hałasem itp. Podstawowym kryterium akceptacji zadania jest wartość przedsięwzięcia, która musi przekraczać 10 mln. euro oraz gotowość dokumentacyjna. Wielkość wsparcia może stanowić max. 85% całkowitych kosztów, pozostałe — co najmniej 15%, pochodzi z budżetu państwa lub z innego niezależnego źródła.

Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie i zarządzanie Funduszem jest Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, a koordynatorem Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej za pośrednictwem Wojewódzkich Funduszy. Przewidziana wartość dofinansowania zaakceptowanych zadań wynosi ok. 522 mln zł”.

10. Wdrażanie i monitorowanie „Programu...”

Za bieżącą kontrolę realizacji i monitorowania skutków realizacji niniejszego programu odpowiedzialny jest **wójt i rada gminy**.

Realizacja szeregu zadań wymaga współdziałania władz gminy, administracji samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, przedsiębiorców. Wymaga także szerokiego wsparcia społecznego, w tym organizacji ekologicznych. Uczestnikiem realizacji „Programu...” będą także: administracja specjalna - zajmująca się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadząca monitoring jego stanu oraz administrująca poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu) oraz jednostki dysponujące celowymi środkami finansowymi (np. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

Po okresie 2 lat od chwili rozpoczęcia realizacji programu, a więc w 2006 r, należy zlecić przeprowadzenie audytu realizacji programu i w razie potrzeby wprowadzić niezbędne zmiany i uzupełnienia.

10. Streszczenie

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa ustawa „Prawo ochrony środowiska” z dn. 27.04.2001 r. (Dz. U. Nr 62, poz.627) wprowadziła obowiązek sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska (Art. 17).

Zakres programu, spójny z polityką ekologiczną państwa (Art. 14), określa:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

W pierwszej części programu przedstawiono aktualny stan środowiska.

Należy podkreślić, iż stan środowiska na omawianym terenie jest dobry, niezdegradowany, choć można wyróżnić kilka obszarów gdzie wyraźnie widać opóźnienia w kwestii wspierania jego ochrony. Do obszarów tych należą:

- gospodarka wodno-ściekowa - konieczność budowy rozwoju sieci kanalizacyjnej,
- ochrona powietrza atmosferycznego - obniżanie wielkości emisji gazów i pyłów pochodzących z palenisk domowych, środków transportu
- edukacja ekologiczna, która wprawdzie nie przekłada się natychmiast na stan środowiska naturalnego, lecz jest działaniem niezbędnym, którego „owoce” będzie można zbierać w przyszłości.

W drugiej części programu omówiono główne źródła zanieczyszczenia środowiska. W trzeciej, tematycznie, części programu przedstawiono program ochrony środowiska, zawierający priorytety i strategię działań dla poprawy stanu środowiska oraz określono krótko- i długoterminowe działania. W działaniach krótkoterminowych wpisano przedsięwzięcia inwestycyjne oraz propozycje przedsięwzięć pozainwestycyjnych wraz z określeniem szacunkowych kosztów oraz organów odpowiedzialnych za ich realizację.

Realizacja zaproponowanych działań wiąże się z koniecznością wydatkowania znacznych środków finansowych. W związku z tym, w jednym z rozdziałów przedstawiono również źródła pozyskiwania środków finansowych na realizację przedsięwzięć. Należy podkreślić, iż w miarę upływu czasu pewnej korekcie (zmianie) będą ulegać działania, a wraz z nimi środki przewidziane do ich realizacji.